

NOVA "NENAPOVEDANA" VOJNA V AZIJI

KRVAVI BOJI MED RUSKIMI IN JAPONSKIMI ČETAMI

Rusi in Japonci dolže drug drugega odgovornosti za spopade

MOSKVA STAVLJA POGOJE ZA PREMIRJE IN SVARI, DA JO MINEVA POTRPEZLJIVOST

Zadnjič smo na kratko poročali o obmejnih spopadih med Rusi in Japonci na sibirsko-mandžurski - korejski meji, medtem je pa stvar začela kazati vse znake resnega konflikta med sovjetsko Rusijo in Japonsko. Prvim obmejnimi "praskam" so začeli slediti napadi in protinapadi z obeh strani in začela se je pravcata vojna z infanterijo, topovi, tanki in letali, ki so jih začeli pošiljati v boj eni kot drugi. Z obeh strani so začela prihajati tudi poročila o "zmagah nad sovražnikom".

padla Kitajsko, se je položaj korenito izpremenil. Vojna na Kitajskem se je izkazala obcuten udarec za Japonce, ne le, ker po enem letu še niso prisilili Kitajce na kolena, temveč je tudi hudo trpel ugled japonske armade, pa tudi njena moralna. Tudi doma ne cveto japonskim generalom rožice, kajti kitajska vojna je hudo potipala itak razrahljano japonsko gospodarstvo; in ljudstvo ni nič navdušeno zanjo. Vse skupaj pa je bila voda na sovjetske mlino, kajti v Moskvi so si najbrž veselo menciali roke, češ, bolj globoko ko Japonci zabredejo na Kitajskem in bolj ko se vojaško izčrpajo, lažji bo opravek z njimi.

Japonskim generalom smrti ta vojna

Po prvih izbruhih sovražnosti so začeli frčati diplomatski protesti med obema državama. V Tokiju so takoj naglasili upanje, da se bo spor "mirno poravnal". S tem so pokazali, da jim smrdi vojna s sov. Rusijo. To je naravno. Če že slabo opremljenih in izvežbanih Kitajcev ne morejo ugnati, kako bi potem tvegali vojno z veliko močnejšim in moderno opremljenim sovražnikom, kakršni je sov. Rusija? Če Japonci odklopičejo vojaštvo iz Kitajske, bodo ostanki njihovih armad kmalu na begu; če tega ne store, pa ne bo dovolj vojaštva za vojno proti Rusiji.

"Moskva bo odločila"

Zato so rekli v Tokiju: "Mi si ne želimo te vojne in odločitev bo prišla iz Moskve." To se je slišalo kakor opozorilo kapitalističnemu svetu, češ, glejte, nič jim nečemo, pa nas vzlic temu napadajo... Nastalo je vprašanje, ali se sov. Rusija čuti dovolj močno, v slučaju potrebe voditi boj na dveh frontah in ali smatrajo v Moskvi, da je napočil čas, ko je treba napraviti obračun z objestnimi japonskimi generali

(Nadaljevanje na 2. strani.)

Kaj pomeni ta konflikt?

Japonski militaristi so zadnja leta nekaterikrat izživljali svoj. Rusijo na Daljnem vzhodu, toda v Moskvi so se vselej odločili za popuščanje, ker si niso upali tvegati vojne, zlasti vsled znanih "čistk" v armadi in pa bojazni pred Hitlerjem. Toda Japonska je bila tedaj še močna in ni tičala še v krvavi kitajski kaši. Odkar je pa na-

Prijateljski vzlic vojni

Medtem ko se njuni rojstni deželi borita med soboj na življenje in smrt, pa Kitajka Sylvianne Li (na levi) in Japonka Masako Hataishi (na desni) ne kažeta nobenih znakov sovražnosti, temveč se vidi na prvi pogled, da sta dobri prijateljici. Oni dve pač nimata nič opraviti pri japonskih generalih, ki so napadli Kina. Srečali sta se na konvenciji mladinske organizacije Inter-Racial Youth Cabinet, v Philadelphiji.

ATENTAT NA PORTO RICI

Otpok Porto Rico v Karibskem morju je že dolgo vrsto let pod ameriško upravo. Tamošnji nacionalisti pa zahtevajo neodvisnost. Ko se je pred nekaj tedni vršila velika parada, je mlad nacionalist po imenu Miguel Angel Antongiorgi z samokresom streljal na ameriškega guvernerja Blantona Winshipa, zadel pa polkovnika Luisa Izarraya ter ga ubil. Hip pozneje je padel mrtev na tla tudi atentator, preluknjan od policijskih krogelj.

DROBIŽ OD VSEPOVSOD

Cantor okrcal Forda

New York. — Znani ameriški komik Eddie Cantor je pred dnevi ostro udaril po avtomobilskem magnatu Henryju Fordu, ker je sprejel odlikovanje, ki mu ga je podelil nemški diktator Hitler, katerega imenuje Cantor "največjega gangsterja pod soncem". Cantor je imenoval Fordovo dejanje "neameriško, nekristjansko in bedasto". O Fordu se je že večkrat pisalo, da je bil med tistimi kapitalisti, ki so z denarjem pomagali Hitlerju priti na vlado v Nemčiji, t. j. financirali njegovo nacistično gibanje.

Komunisti bi se radi maščevali

New York. — "New Leader" piše, da bi se newyorški komunisti, ki imajo baje precej besede pri WPA, radi maščevali nad ljudmi, ki so dali informacije dopisniku tega lista, kako komunisti v vrstah religioznih organizacij (v prvi vrsti se omenje Writers Project) preganjajo ljudi, ki nočejo trobiti v njihov rog. Če bi jih mogli iztak-

niti, bi jih skašali spraviti ob delo, pravi "N. L."

Fašist poražen

Topeka, Kans. — V letošnjih primarnih volitvah v Kansasu je bil poražen pastor Gerald Winrod, ki je znan kot obojevalec fašizma in so se vsled tega združili proti njemu katoliški, židje, unije in liberalci. Winrod je hotel kandidirati za zveznega senatorja.

Klican pred odtok

New York. — Člankar G. S. Viereck je dobil poziv, da pride pred Diesov kongresni odtok, ki se peča s preiskavo neameriških aktivnosti, tik preden je mislil odpotovati v Nemčijo. Kongresnik Dies pravi, da je Viereck priznal, "da je prejel večje vsote v gotovini od nacistične vlade v propagandne svrhe v Združenih državah".

Izmenjava ujetih ameriških prostovoljcev

St. Jean de Luz, Francija. — Ameriški poslanik pri španski (Nadaljevanje na 3. strani)

Socialisti v Illinoisu za združitev

Dne 30. in 31. julija je zborovala v Slov. del. centru redna konvencija Soc. stranke v Illinoisu, katere najvažnejši sklep je bil sprejem resolucije, ki pozdravlja gibanje za združenje socialističnih vrst v Ameriki, ki ga je sprožila eksekutiva Social-demokratske stranke (stara garda) v New Yorku.

Resolucija poudarja, da so kapitalistične reakcionarne sile stalno na delu, da uničijo ameriške civilne svobodščine in uvedejo fašizem; omenja nevarnost vojne in žalostni razkol v ameriškem delavskem unijemskem gibanju in oportunistem ameriških komunistov, ki so izdali načela socializma ter začeli igrati v roke kapitalističnim politikom; in nato ugotavlja, da ni še nikdar obstojala tako velika potreba po združitvi vseh socialističnih vrst v deželi kot dandanes.

Vsled tega resolucija pozdravlja sklep glavnega odbora Soc. stranke, ki je podvzel iniciativo, da pride čimprej do združevalnih pogajanj z newyorškimi social-demokrati. (Resolucija je priobčena v originalu na angleški strani.) Illinoiski socialisti obljubljajo svojo oporo. To je razveseljivo znamenje in upati je, da se bodo iz besed kmalu rodila dejanja in da bomo imeli v Ameriki zopet krepko povezano, solidarno socialistično gibanje, ki ga potrebujemo bolj kot kdaj poprej.

Konvencija je dalje sprejela resolucijo, s katero poziva k podvojenemu delovanju v prid španske lojalistične stvari ter obljublja polno oporo akciji za religiozno ladjaz za španske lojaliste ki jo je znasnovala eksekutiva Soc. stranke; potem je pohvalila socialistične in progresivne rudarje v Gillespie, Ill., ker so prispevali več tisoč dolarjev za lojalistično španijo; ter se izrekla za podporo in aktivno sodelovanje v kampanji Illinoiske delavske stranke tekom letošnje volilne kampanje.

Konvencija je zborovala složno in harmonično.

Podržavljenje rudnikov v Angliji

Angleški parlament je sprejel zakon o podržavljenju rudnikov. Lordska zbornica je skušala ta zakon ovreči a tem, da je stavila 117 spreminjavalnih predlogov. Parlament je ponovno razpravljal o tem zakonu in odklonil vse predloge lordske zbornice.

Chamberlain se igra z usodo Čehoslovaške

NJGOV NACRT JE, IZOLIRATI ČEHOSLOVAŠKO TER JO PREPUSTITI NJENI USODI, NA LJUBO ANG. IMPERIALISTIČNIM INTERESOM

Pisali smo že o čudni zunanji politiki angleške torijske vlade glede na Španijo in Čehoslovaško; in naglasili, da je ta politika na prvi pogled videti brez glave in brez repa. Povprečno razsoden človek, ki se nekoliko spozna v politiki in zemljepisju, bi namreč sodil, da je Chamberlainova zunanja politika v direktnem nasprotju z interesi angleškega imperija. Vzemimo na primer Mussolinijevo težnjo, zavladati nad Sredozemskim morjem, po katerem se vije najvažnejša angleška pomorska pot (iz Anglije skozi suezski kanal v Indijo in Avstralijo); ali pa nemški "zavzet na vzhod", ki bi v slučaju uresničenja prejel slej trčil ob angleške kapitalistične interese v Mali Aziji (olje v Iraku itd.).

Toda vse je preračunano

Kakor smo že omenili, pa je vse skupaj preračunana igra, ki stremi za tem, da ohrani angleški in mednarodni kapitalizem vobče, okrepi angleški imperij ter obenem obdrži na vrvi kapitalizme drugih dežel. Španija je bila vse od začetka civilne vojne žrtev te politike, ker angleški toriji nočejo, da bi zmogla republika, ker so v strahu, da bi lojalistična zmaga dala pobudo delavcem in kmetom v ostalih evropskih kapitalističnih deželah, da bi si sami pomagali; zato je dala idejo za zloglasni "proti-intervencijski odbor", ki je koristil španskim upornikom in njihovim zaveznikom, dočim je prisilil špansko republiko, da se je morala nasloniti na sovjetsko Rusijo, ki pa tudi ne pomaga zastoj in zahteva v povračilo za dobave vojnega materiala besedo pri vodstvu republike.

Chamberlainovi cilji

Kaj pričakuje Chamberlain od te svoje politike, je težko reči, zdi se pa, da računa, da bosta italijanski in nemški fašizem sčasoma tako omagala, da bosta postala dovezta za diktate iz Londona. Kadar bi se to zgodilo, bi najbrž Anglija stopila na čelo proti-sovjetskega

bloka evropskih držav, kajti angleškim torijem prav nič ne ugaja močna sovjetska Rusija. Dokler se pa to ne zgodi, pa žele toriji časa, da se pripravijo "za vsak slučaj", zlasti na morju in v zraku.

Za Španijo — Čehoslovaška?

Dogodki zadnjega časa kažejo, da so v Londonu pripravljene žrtvovati tej politiki tudi Čehoslovaško, Ko je Hitler zadnjič stegnil krepelje po Čehoslovaški, so ga v Londonu sicer posvarili, ali Hitler se je bolj zbal Francije in sov. Rusije kot Anglije, o kateri ve, da je kolikor toliko naklonjena njegovim politiki ekspanzije na evropski vzhod. Že zaradi tega, da se ne bi začel ozirati po kolonijah v Afriki in Aziji. Francija in sov. Rusija sta pa zaveznici Čehoslovaške in bi ji morali v slučaju konflikta priti na pomoč. Iz tega boja pa bi utegnili iziti ojačana sov. Rusija, kar spet ne bi ugajalo angleškim torijem, ki se je že sedaj boje. Zato je London posvaril Hitlerja, ne iz ljubezni do Čehoslovaške.

Politika pritiska

Dasi so medtem v Pragi že začeli pripravljati manjšinski zakon, ki bi jamčil vsem narodnostnim manjšinam v republiku enakost pravic kot Čehom, pa londonskim torijem to ni bilo dovolj in začel se je pritisk na čehoslovaško vlado, da bi čim bolj popustila. Ta igra je šla tako daleč, da so v Pragi nazadnje pristali na Chamberlainov predlog, naj sprejmejo angleškega "posredovalca", ki "bo gledal, da bo stvar lepo iztekla". V ta namen je bil poslan v Prago angleški kapitalist Runciman, o katerem je znano, da ni noben prijatelj demokracij. V Pragi, pa tudi v Parizu in drugod so takoj videli, da Runciman ne bo skušal pomagati Čehoslovaški, pač pa bo igral v roke Hitlerju in skušal oddvojiti Prago od Pariza in Moskve. Kaj pa to pomeni, je

(Nadaljevanje na 3. strani.)

Rooseveltova politična 'čistka' se ni obnesla

Ko je zvezni kongres, v katerem so v ogromni večini demokrati, pokopal Rooseveltovo najljubšo predlogo, namreč osnutek o reorganizaciji zveznega vrhovnega sodišča, se je takoj začelo govoriti, da bo predsednik "navil uro" upornim demokratskim senatorjem in kongresnikom, ki so nasprotovali omenjeni predlogi ali zakonskemu osnutku. Po nekaj govorih, ki jih je imel predsednik Roosevelt kmalu po pokopu reorganizacijske predloge, je res postalo jasno, da te zadeve ne misli kar tako pozabiti in da misli porabiti svoj vpliv, da zagotovi zmago v primarnih volitvah demokratske stranke kandidatom, katere smatra za naprednejše oziroma bolj naklonjene njegovim new-dealskim reformam. Tako se je tudi zgodilo.

Roosevelt je odšel na svojo

politično turo po zapadu. Ustavil se je v raznih krajih in bolj ali manj neposredno govoril v prilog brezpogojno new-dealskih kandidatov. Marsikje med tekmecega ni bilo druge razlike, kakor da je eden v kongresu glasoval proti reorganizacijski predlogi. Kapitalistično časopisje je označilo slednje za "samostojno misleče može, ki nočejo biti zgolj politične lutke administracije".

Nu, potem so se začele primarne volitve v raznih državah, ki niso še končane. V voilni metež sta se vrgli tudi A. F. of L. in C. I. O. — slednji v prilog kandidatov, ki bi bili ljubi Rooseveltu.

Prvi rezultati pa niso razveseljivi za Roosevelta. Trije senatorji, ki so mu nasprotovali v kongresu, so že ponovno nominirani (Iowa, Indiana in Missouri); več drugih je tudi že to-

liko kot nominiranih. V Texasu so zmagali konservativni demokrati in med poraženci je bil tudi kongresnik Maury Maverick, najgorenejši new-dealovec v zadnjem kongresu. Slednjemu je pomagala do poraza ADF, ki mu je nasprotovala iz edinega razloga, ker ga je podpiral CIO, kar je pač slabo spričevalo o politični zrelosti voditeljev federacije. V nekaterih krajih je seveda zmagal tudi Rooseveltov kandidat — na primer O'Connell v Montani —, ali to ne odstrani dejstva, da so demokratske mašine po deželi v revolti proti možu, ki jih je pred šestimi leti povedel k polnim koritom.

In kaj pomeni to? Da so pač demokratski politiki v splošnem ostali kakršni so bili in če bo po njihovem, bo Roosevelt na prihodnji predsedniški konvenciji demokratov brez vpliva

in besede, in njegov naslednik bo kak konservativec, ki ne bo "tako radikalen kot Roosevelt" in ne bo zahteval novih reform. Ali se bodo njihove želje izpolnile ali ne, je pa odvisno od različnih faktorjev, ki bodo igrali svojo vlogo prihodnji dve leti. Danes je gotovo le toliko, da se demokratski mašinski politiki niso prav nič poboljšali (in se nikdar ne mislijo) in da kapitalistične burbonce strašno veseli vsak poraz Rooseveltovih kandidatov in da upajo, da bo prihodnji kongres mrgole new-dealskih nasprotnikov. 'Čistka' se doslej ni posebno obnesla, toda dobra beseda od predsednika bi vzlic temu prihodnje mesece najbolj zaželjena stvar in današnji "nasprotniki" bodo jutri prisegli, da so "najboljši prijatelji" new deala. Ampak v prihodnjem kongresu utegne biti precej več republikancev kot v zadnjem.

Žrtev kapitalistične samogoltnosti

Zadnje dni julija se je smrt usmčila 35-letne Katarine Donohue, matere dveh otrok, petletnega Thomasa in triletno Mary Jane, iz Ottawe, Ill. Katarina je bila ena izmed enajstih žensk, ki so se zastrupile s radijem pri barvanju fosfornih kazal za ure (ki se svetlikajo v temi). Delale so v tovarni, katero je lastovala Radium Dial Co., ki je bila pozneje "reorganizirana", da se izogne plačilu odškodnine zastrupljenim delavkam.

Radij učinkuje zelo pogubno na človeške organe, ako se mu izpostavimo brez vsake zaščite. Toda varnostne naprave stanejo denar, zato se ta družba ni pobrigala za nje. In tako so vse njene delavke druga za drugo zbolele za tajinstveno boleznijo, ki razkraja kosti in proti kateri ni zdravil.

Katarina je delala v omenjeni tovarni osem let. Leta 1931. je začela tako resno šepati, da jo je družba odpustila. Bolezen je potem hitro napredovala in Katarina je kmalu izgubila del spodnje čeljusti, ki ji jo je odjedel radij. Zadnja leta svojega življenja je preživela kot pravi "živi mrtvec", brez moči in brez upanja.

Z ostalimi sodelavkami je postala žrtev kapitalistične samogoltnosti, kateri gre samo za profit, dočim se ne zmejni za zaščito človeških življenj.

RAZDEJANJE, KI SO GA POVZROČILI JAPONCI

Na gornji sliki je ulica v kitajskem mestu Hsuechow, ki nazorno prikazuje, kakšno razdejanje puščajo za seboj bombe in granate japonskih osvajačev, ki se ne ustrijajo nobenega grozodejstva, da bi zlomili odpor kitajske armade in moralo kitajskega ljudstva. Toda kitajsko ljudstvo je vzlic tem grozotam in razdejanju odločno, vstrajati c tohnično nenakem boju, dokler ne zmaga in zapodij japonske militariste iz dežele.

Fašistične bombe ne morejo uničiti morale španskega ljudstva

ERIKA MANN

(Nadaljevanje in konec.)

Toda drugi dan smo spoznali, kaj se pravi, biti v Barceloni brez avta, če se vam mudi in bi radi v najkrajšem času videli kar največ mogoče. Tramvajska transportacija je namreč nemogoča, ako niste doobra navajeni, voziti se po Barceloni z ulično železnico, kar je neke vrste umetnost. Taksijska ali kakega drugega avta pa sploh ni mogoče dobiti, ker so vsa avtva vozila v vojaški službi.

Tako smo bili prisiljeni, brusiti po mestu podplate, kar ni baš zabavno, kajti dnevi so izredno vroči, noči pa popolnoma temne, ker ulične svetilke zaradi zračnih napadov ne smejo goreti. Hoja po barcelonskih ulicah po noči vsled tega zahteva izredno spretnost; vsak hip ste v nevarnosti, da z glavo zadene v kako steno ali se prevrnete v kako luknjo, ki jo je izkopala sovražna letalska bomba.

V nekaterih mestnih okrajih smo našli na silno razdejanje. Celi bloki hiš so v razvalinah. Noben potres ali kaka druga naravna katastrofa ne more uničevati tako temeljito kakor človek in njegov "tehnični ženi". Naša pot nas vodi mimo petnadstropne stanovanjske hiše, od katere je ostala samo zadnja polovica, dočim so prednjo polovico porušile bombe. Bombe so porušile vse stopnice med posameznimi nadstropji in sleherni sosa pokazuje strašne učinke bombardiranja. Sosednja stanovanjska hiša pa je bila porušena malone do tal; stoji samo še pritličje, kjer se nahajata večja restavracija in kavarna, ki sta napolnjeni do zadnjega kotička. Notri igra godba in ljudje so videti veseli in razposajeni, čeprav vedo, da so nad njimi razvaline, kjer so nekot stanovali ljudje. Življenje in smrt, eno poleg drugega...

Pogovori z raznimi ljudmi

Prve dni v Barceloni smo imeli priliko govoriti z raznimi ljudmi, z vojniki in časniki, trgovci in natakariji, otroki in gospodinjami in z javnimi uradniki in državniki. Eden izmed teh ljudi, ki je napravil name najmočnejši vtis, je bil zunanji minister Alvarez Del Vayo. Obiskali smo ga v njegovem uradu v zunanjem ministrstvu, govorili z njim eno uro ter se poslovlili od njega, polni zaupanja in vere v vojskujočo se republiko.

Alvarez je sivolas mož, star blizu 60 let in tipičen žentleman demokratičnega kova, v katerem takoj vidite pravega demokratičnega voditelja. To pomeni, da je inteligenten in skrajno aktiven, obenem misiec in energičen eksekutivni uradnik. Masaryk je spadal v to vrsto politikov; in v njo spada tudi F. D. Roosevelt in Beneš. Zanimivo je bilo poslušati Del Vaya, kako prisrčno je hvalil današnjega predsednika čeho-

slovaške republike, kakor govori človek o ljubljenu bratu. Njegovo mnenje je, da je sedanji položaj, v katerem se nahaja Čehoslovaška, precej sličen onemu, v katerem se nahaja Španija. "Če se bodo Čehoslovaki upirali tako uspešno kot mi," je dejal Del Vayo, "potem bo zmaga naša. Celotna Avstrija bi se rešila, če bi se borila. Eamo en teden naj bi se zoprstavljal, pa bi ji bile morale velesile priskočiti na pomoč. Borba — to je edini način rešitve pred fašizmom. Prijaznost in potrpežljivost sta najslabši lastnosti političnega voditelja, ki ima opraviti s fašizmom. Fašizem je treba pokazati pest, sicer ste izgubljeni!"

Del Vayo je očarljiv svetovljan. Nemščino in francoščino obvlada z lahkoto, kakor svojo materinščino. "Ljudje, ki mislijo, da smo že izgubljeni, žive v veliki zmoti z ozirom na naša sredstva," je poudaril pred nami. "Mi se ne podamo, dokler naša stvar ni izgubljena. In mi smo danes še daleč od tega, da bi se moglo reči, da je naša stvar izgubljena. Mi smo se, seveda, morali naučiti, kako postati vojaki in kako se je treba boriti. Dejni krajevni porazi, ki so mi jih prepeli, so bili naši najboljši učitelji. Iz njih smo se naučili, kako se je treba izogniti vojaškim napakam. Pa poglejte naše ljudi zdaj — naše delavce, našo mladino, naše intelektualce! Oni niso bili rojeni vojaki in vojaškega poduka niso imeli, ali zdaj se bore kot izkušeni veterani!"

Tudi civilisti kažejo mnogo poguma. "Pa naši civilisti!" je nadaljeval zunanji minister španske republike. "Nekaj čudovitega je, kakšen pogum in voljo do odpora kažejo in kako čudovito vero v našo stvar imajo! Le ogledajte si jih! Poprej so nam pravili, da španski civilisti, mož in žen ni mogoče organizirati v toliki meri, kot je to potrebno za slučaj vojne; to so poredni otroci, so nam pravili, ki sicer radi pojo in plešejo, ni jih pa mogoče organizirati v borbeno organizacijo. Zdaj pa vidimo njihove prave lastnosti — da so zmožni, prenašati vse težave in grozote vojne, ne da bi izgubili pogum in zaupanje vase in republiko!"

Pomenkovali smo se tudi o civilnem prebivalstvu drugih evropskih glavnih mest. In on je vedel prav dobro kot mi, da povsod vlada neka živčna napetost in bojazen, ki nikdar ne popusti. To je tista napetost in strah, ki teži človeka pred izbruhom nevihte. To napetost prikrivajo, toda prikriti je ne morejo, temveč je vsak teden bolj vidna.

Toda tu, v Španiji, je nevihta že zadivjala. Nič več napetosti in bojazni pred nevihto. Ti ljudje že žive sredi nevihte! In od

časa do časa se razgrnejo oblaki in pokažejo kosček nebesne modrine...

Alvarez Del Vayo se strinja z nami: "Bolje je iti skozi nevihto, kakor čakati in trepetati... In mi smo prepričani, da bomo do nevihte prestali, o tem govori več kot en sam simptom. Možno je, da bomo morali pretrpeti še kak krajevni poraz ali poraze, toda končna zmaga bo naša."

Nevmeševalna farsa

"Vam je znano, kakšno pomoč dobivajo rebelni generali ves čas od fašističnih držav," je spet povzel Del Vayo: "zato imajo zdaj premoč v bojni opremi. To je krivda takozvane 'politične nevmešavanja', zaradi katere mi ne moremo priti do vojnih potrebščin, do katerih imamo vsa legalna pravica, dočim fašistični rebeli lahko dobe vse, kar koli si želijo. Ta bedasta politika je kriva, da je naš sovražnik dosegel delne vojaške uspehe, ki bi jih inače ne bilo, ker je moralno in v pogledu ljudske opore prešibak, da bi se mogel uspešno meriti z nami."

Morala lojalistov je nezlomljiva

"Videli ste že, da sta borbeni duh in morala španske republike sijajna," je nadaljeval Del Vayo: "a jaz vam rečem, da sta nezlomljiva. Vsakdo izmed nas ve, da se borimo za Španijo, za svobodo in prostost Španije. Rebeli so pa zgolj lutke v rokah dveh inozemskih diktatorjev, kar ve pri nas vsak otrok. Tisto malo špancev, ki se bore proti nam, že vidi, da so postali sužnji Italijanov in Nemcev. Nazadnje se bodo pa začele odpirati oči tudi italijanskim in nemškim vojakom na španskih tleh, da jih njihovi fašistični poglavarji zlorabljajo v politične namene skrajno dvomljivih koristi. To je resnica in resnice ne more nihče zmirom zatirati. In tako nam bo resnica nazadnje pripomogla do zmage."

Slovo

Poslovlili smo se od španskega zunanjega ministra, polni zaupanja v špansko republiko. Dežela, ki ima tako ljudstvo in take voditelje, ne more propasti! In tako smo odhajali od njega, prepričani, da bo to ljudstvo naposled zmagovalo in mi z njim, saj je stvar, za katero se bore, tudi naša stvar — boj za svobodo in človečanstvo. — Zmaga se pa izvjujejo le tedaj, kadar smo vsi pripravljeni, če treba žrtvovati tudi življenje v boju za človeški napredek in politične pridobitve, ki so bile izvojevane v zadnjih dveh stoletjih naše civilizacije. Človeško življenje je brez vrednosti, ako ni svobode; zato se je treba za svobodo boriti!

Kdor se zaljubi sam vase, ta nima tekmeča. — Benjamin Franklin.

NOVA "NENAPOVEDANA" VOJNA V AZIJI

(Nadaljevanje s 1. strani.)

"Naša potrpežljivost je pri kraju"

Odgovor na gornja vprašanja bo dala bližnja bodočnost. Ali eno je videti jasno že sedaj: sov. Rusija je začela nastopati napram Japonski tako odločno kakor še nikdar doslej. To je pokazal sovjetski zunanji komisar Litvinov, ko so v Tokiju predlagali mirno poravnavo sedanjega spora. Predlog je bil, da bi se Rusi in Japonci umaknili iz spornega ozemlja, dokler se ponovno ne določi mejne črte. Litvinov je nato odgovoril, da je omenjeno ozemlje sovjetsko in da sa bili Japonci napadalci, vsled česar se sov. vojaštvo ne bo umaknilo nikamor, pač pa se mora umakniti japonsko vojaštvo dovolj daleč nazaj, da se odstrani možnost novih spopadov. Na japonsko trditve, da gre za "obmejni incident" — spopad med obmejnimi stražami — je Litvinov odgovoril, da obmejne straže nimajo artilerije, Japonci so pa napadli Ruse s topovi, tanki in infanterijo. Nato je izjavil, da mora Japonska priznati za pravo mejo črto, ki je bila določena

na v rusko-kitajski pogodbi iz leta 1886. Po tej pogodbi so sporni kraji na ruskem teritoriju. Nato je Litvinov posvaril japonskega poslanika, da je sov. Rusija "začela minevati potrpežljivost in če ne bodo Japonci nehali izzivati, bo podvzela najostrejšje ukrepe in akcije, da zaščiti svoje ozemlje."

Boji se nadaljujejo

Ko to pišemo, še ni znan japonski odgovor na ruske pogoje. Boji pa se medtem nadaljujejo in na obeh straneh poročajo o zmagah in "sinih izgubah sovražnika". Koliko je resnice v teh poročilih, je nemogoče dognati, ker prihajajo iz Tokija in Moskve in prejkone na obeh straneh pretiravajo v svrhu propagande. Kaže pa, da se bo v kratkem pokazalo, ali se bo nova nenapovedana vojna v Aziji razvila v velikopotezno borbo na življenje in smrt, ali pa se bo spor nazadnje rešil pri zeleni mizi. Zdi pa se, da bodo morali Japonci v slednjem slučaju postati precej ponižnejši kot so bili prejšnja leta in da bodo morali priznati, da le niso tako mogočni, kakor so si domišljali njihovi generali.

Glas od s. Franka Zaitza

Pretekli teden smo dobili iz Dunaja pismo od urednika "Proletarca", s. Frank Zajca, ki piše med drugim:

"Mislim sem, da bom sproti pošiljal poročila o potovanju, pa sem neprestano na potovanju in zaposlen z obiski. Z ženo si nisva še vzela počitnic in kaže, da jih sploh ne bo. Tudi naju vleče v prirodo, a moj nagon je že tak, da me vedno vleče k ljudem, s katerimi čutim in ki vsled svojega dela ne morejo živeti v takih krasotah."

"Doselej sva obiskala razne zanimivosti kot n. pr. delavske predele Pariza, palačo Lige narodov v Zenevi, bila sva v več krajih na Dolenjskem in Gorenjskem pa v Celju, Mariburu itd. V Ljubljani sva obiskala vse naše razne ustanove, učne zavode in knjižnice, ogledala sva si ljubljansko okolico, pa tudi poljedelsko šolo na Grmu in v Mali Loki sva obiskala s skupino ameriških rojakov. Daje sva si ogledala razne gradove, muzeje itd., da moram reči, da nikdar ne mirujeva."

"Pri s. Zagarju sva dobila priliko, potovati v Nemčijo, Čehoslovaško in na Ogrsko. Najin terni pohajajo, a iti nameravava še na Balkan in na Primorsko. Ko vse to skončava, bodeva do kraja utrujena in "suha" v žepu, čeprav se voziva v tretjem razredu in obedujeva temu primerno. Kakih posebnih neprilik doslej ni še bilo. O manjših bom pa povedal pozneje."

S. Zaitz in njegova žena se bosta vrnila iz Evrope sredi septembra in Frank bo najbrž prinesel s seboj dovolj zanimivih spominov o krajih in ljudeh, ki jih srečava na svojem potovanju, da bo lahko pisal o tem nekaj mesecev.

Prispevki za španske borce

XXIV. IZKAZ.

Chicago, Ill. — Klub št. 1 JSZ, končni prebitki koncerta "Save", 10. aprila 1938, \$35.85.

Newburgh, O. — Klub št. 28 JSZ \$5.00.

Waukegan, Ill. — Poja Mary Spacapan: Po 50c: Mary Spacapan, Frank Kuzler, Joe Birtič in Jerry Spacapan; po 25c: Josie Prebil, Paulina Ogrin, Frances Slabe, Joseph Meace, F. Leskovec in J. Bartol. Skupaj \$3.50. — Pola Ane Mahnič: Po 50c: Josie Prosen, Mary Mihevc in J. Mahnič ml.; po 25c: Marion Keržič, Frances Peklar, Rozalija, Mary Lukančič, Helen Jerab, Anna Mahnič in S. Mihevc. Skupaj \$3.25. — Pola Antonije Bezek: Antonia Bezek 40c; Rosie Meseč 30c; po 25c: Mary Babnik in Josephine Kozina. Helen Judnich 10c. Skupaj \$1.30. Celokupna vsota \$8.05. (Poslala Antonia Bezek.)

Skupaj v tem izkazu \$48.90, prejšnji izkaz \$2,215.97, skupaj \$2,264.87.

JAN HUS

Meseca julija so slavili Čehi obletnico smrti Jana Husa, ki je bil radi svoje nekompromisne pravicoljubnosti živ sežgan vsled obsodbe na cerkvenem zboru v Kostnici.

Čehoslovaška republika je proglasila ta dan kot državni praznik.

Jana Husa, sina revnih starišev, ki se je povzpel do časti rektorja praške visoke šole, se spominja ves čehoslovaški narod, predvsem delavstvo, ki vidi rešitev v socializmu.

Jan Hus je bil pridigar, iz pridigarja se je razvil cerkveni reformator, iz univerzitetnega učitelja duhovni vodja Čehov.

Husova odločnost, njegov boj za pravni prepoved naroda in duhovščine, njegova borba za pravicoljubnost je z njegovo mučeniško smrtjo vzvalovila celo Evropo in ustvarila pokret, ki je udaril celo preko meja Evrope in vtisnil Evropi novo lice.

Ravno v današnjih dneh, ko celi režimi dušijo v milijonih državah vsako svobodo misli, žari tembolj podoba mučenika Jana Husa. Lahko bi bil preklkal svoje nauke in si rešil življenje. Toda on je vedel, da je v pravici in ker je celo življenje učil resnico, ni mogel in ni hotel odstopiti. Rablji so ga zato povezali, postavili na grmado in ga upepeljili.

Hus je vedel, da o svobodi, volji in vesti ne gre samo pisati in govoriti, ampak da je treba za to najvišjo dobro človeštva tudi žrtev, onih najskrajnejših in najtežjih. Hus pa je zasedal tudi prvo seme jasnega socialnega boja s prav istim jedrom, kot ga ima socialna borba danes.

Okovan v tujini je Jan Hus pisal v ječi par dni pred smrtjo svoje poslovilno pismo češkemu narodu, gospodom in gospe, bogatim in revnim ter jih opominjal, da bi spoštovali dobre duhovnike, da pa bi se tudi varovali slabih duhovnikov, o katerih je odrešenik rekel, da so v ovčji koži, toda v notranjosti požrešni volkovi. Gospodo prosil, da bi ne izkoriščala ljudstva, obrtnike, da bi posteno vršili svoje delo, učnjake visokih šol, naj dobro učijo svoje učence. "Tudi Vas prosim, da bi se med seboj ljubili, da ne bi pustili dobrih tlačitih z nasiljem in vsakemu privoščili pravico."

Ni čuda da so ti Husovi nauki globoko odjeknili v narodu, ko so mu živega sežgali njegovega ljubljenega pridigarja v bethlehemske kapelici, učitelja najvišje šole: Kot gorečo bakljo so nosili Husiti preko Evrope to plamenčeno Husovo resnico in tudi položili temelje novi socialni in demokratični državi v Evropi.

(Iz "Del. Politike").

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE

NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75, za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor: Frank Zaitz. Business Manager: Charles Pogorelec. Asst. Editor and Asst. Business Manager: Joseph Drasler

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00. Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL. Telephone: ROCKWELL 2864.

Potreba temeljite 'čistke'

Ko je predsednik Roosevelt pred tedni napovedal boj proti new-dealskim članom zveznega kongresa, ki so zavirali njegov zakonodajni program, je bilo mnogo krika v Kapitalističnem časopisju, češ, Roosevelt je začel 'čistko', da se maščuje nad svojimi nasprotniki v kongresu. Nu, pa stvar se je brž nekam uletela, bilo je sicer mnogo grmenja, toda malo dežja, ker je Roosevelt pač previden politik, njegovi nasprotniki pa tudi niso še prepričani, da bi bil njegov vpliv pri ljudstvu tako padel, kakor često govore in pobožno upajo.

Ampak 'čistka' bi bila potrebna in to mnogo temeljitejša čistka, nego je obetal Roosevelt. Izvršiti bi jo pa moralo ljudstvo, ki bi moralo v interesu svojega lastnega dobrobita poslati na politično kopalnico vse tiste javne uradnike in zakonodajalce, ki so se izkazali nezmožne ali pa nasprotno ljudskim interesom. Taka čistka bi prinesla ljudstvu upanje na boljšo bodočnost. Ali zaenkrat kaj takega še ni na vidiku. Ameriško ljudstvo v splošnem ni še dovolj zrelo, kolikor se tiče političnih, gospodarskih in socialnih problemov. Preveč rado še slepo poslušajo in sledi raznim političnim koristolovcem in "bossom". Človek se zelo počasi bistri in Amerikanec ni nobena izjema. Polagoma pa se mu bodo že odprle oči, da bo videl, komu je treba izročiti čevljev v popravilo, da ga bo nehal žuliti. Večina današnjih ameriških politikov se boji tega dne, ko bosta ameriški delavec in farmar naposled izpregledala, ker se dobro zavedajo, da jih bo poštna tehnična vrgla visoko v zrak in na smetišče. Vendar bo ta dan prišel. Morda zelo počasi, a vendar. S tem upanjem v srcu in s to vero v duši človek lahko gleda preko vseh viharjev, ki še pridejo, z zaupanjem v bodočnost.

Tudi demokracija ima svoje meje!

Demokracija je zelo lepa stvar, saj pomeni svobodo udeleževanja v vseh področjih — svobodo mišljenja, govora, tiska itd. Zato seveda ne sme in ne more poznati nobenega nasilja in zatiranja. Namreč prava, popolna demokracija, kakršne danes še ne poznamo, ker je še nimamo. Tudi ameriška demokracija je še daleč od popolnosti in zelo enostranska, kar zlasti delavci često občutijo na svojih plečih.

Toda nekateri ljudje mislijo, da je tudi vsaka anarhija demokracija. Vzemimo ameriške nacije. Ti ljudje prireajo shode, na katere prihajajo v napol vojaških uniformah in tam kriče proti Židom in sploh vsem nenacijskim elementom ter jim groze s pogubo. Na teh shodih tudi nazdravljajo Hitlerju kot svojemu "edinemu vodji in poglavarju". Amerikancem v splošnem je to njihovo počenjejano zoprno in v mnogih mestih se je pojavil organiziran odpor proti temu, da bi se tem ljudem dovolilo, obdržavati shode. Pa pravijo nekateri ljudje, da bi ne bilo demokratično, odreči jim to dovoljenje.

Ti ljudje pozabljajo, da to, kar počno ti ljudje, ni niti namanj demokratično. Ze uniforme in napol vojaško vezbanje privatnih nacijskih oddelkov ni nič demokratičnega. Tudi vzbujanje rasnih predsodkov ni demokratično. Na kratko povedano, je vse, kar počno ti ljudje, nedemokratično — in ne samo to, temveč tudi naperjeno proti demokraciji.

Zdaj si pa predstavite, da imate trgovino z orožjem. K vam pride ropar, ki vam pove, da vas bo ubil in oropal, toda najprej hoče kupiti od vas samokres, ker je zaenkrat še brez orožja. Ali mu ga boste prodali?

Tako mora tudi demokracija poznati neko mejo, če noče postati anarhija. Zato lahko rečemo, da ni prav nič nedemokratično, če se da nagobčnik elementom, ki rujejo proti demokraciji in jo skušajo uničiti. Samo norec bo redil gada na svojih prsih, češ, gad ima to pravico, to je demokracija!

Gluhim ušesom povedano

"Fortune" je naslov ameriški reviji, ki se peča z ekonomskimi zadevami in se prodaja po dolarju izvod, vsled česar je "navadni" ljudje ne berejo. Pred nedavnim je ta revija objavila pregled, na katerega podlagi ugotavlja, da je 54.7 odstotkov Amerikancev za predsednika Roosevelta in njegov "new deal", 34.4 odst. proti, 10.9 odst. pa v dvomu. K temu pregledu je bil pripisan uredniški članek, ki pravi:

"Vsak kapitalist, ki noče vleči za nos samega sebe ve, da ne ve, kako garantirati brez vladne intervencije tržišč, brez katerih njegov prosti konkurenčni kapitalizem ne more eksistirati."

"Takisto je znano vsakemu kapitalistu, ki ne želi norcev briti s samim seboj, da bi se njegovo gospodarstvo kmalu spet znašlo tam, kjer je bilo l. 1930., ako bi se ga prepustilo njegovim ušesom."

"In vsak tak kapitalist bi moral vedeti, da bodo volilci zahtevali od vlade, da se pozanima za njegove zadeve, dokler bo tako kot je. Nam se ne vidi mogoče niti zaželjivo za demokratično vlado, da bi prekrižanih rok nebržno gledala, kako tretjina državljanov trpi pomanjkanje."

Tako je povedala kapitalistom — kapitalistična revija. Ampak večina ameriških kapitalistov se je nad temi besedami brčkone zgolj namrdnila.

Obetanje sreče po smrti je najlaglje obetanje, toda ljudje ga najdražje plačujejo.

JOACHIM BARCKHAUSEN—IVAN VUK:

DŽINGIS KHAN

Povest o mogočnem "Gospodarju sveta" in o njegovih vojnah v trinajstem stoletju v Aziji

(Nadaljevanje.)

10. Prepovedano je divjačina, ki se jo lovi za hrano, prerezati grlo. Te živali se mora zvezati, odpreti se jim mora prsi in lovec mora vzeti srce.

11. Dovoljeno je jesti kri in drobno živino, čeprav je bilo dozaj to prepovedano.

12. (Sledi spisec posebnih pravic, ki jih imajo poglavarji in častniki.)

13. Vsak mož, ki ne gre na vojno, mora določiti čas brez nagrade delati za državo.

14. Mož, ki ukrade konja, bika ali kaj drugega te vrednosti, se kaznuje s smrtjo in njegovo telo se razpolovi. Za majhne tatvine je odmeriti kazen z bičanjem po vrednosti ukradenega predmeta in to s sedmimi, sedemnajstimi, sedemdvajsetimi do sedem sto udarci. Telesna kazen se lahko opusti, če plača krivec devetkratno vrednost ukradenega blaga.

15. Noben podložnik države ne sme vzeti za služabnika ali za sužnja Mongola. Izvzemši posebne slučaje, je vsak mož obvezan biti v vojaški službi.

16. Pod smrtno kaznijo je prepovedano pomagati tujemu sužnju pri pobegu, mu nuditi streho, obleko in hrano. Kdor ubeglega sužnja sreča, pa ga ne privede k njegovemu gospodarju, ga zadene ista kazen.

17. Zenoivanjska postava določa, da mora mož svojo ženo kupiti in da je poroka med prvimi in drugim kolenom sorodstva prepovedana. Mož lahko vzame za ženo dve sestri in ima lahko tudi več postranskih žen. Žena ima skrbiti za posest in gospodinjstvo, ima pravico kupovati in prodajati.

Mož naj se samo briga za lov in za vojno. Otroci suženj so enakopravni otrokom ženinim. Otroci prve žene veljajo več od ostalih in tudi vse podedujejo.

18. Če se hočeta zvezati dve družini z ženitvijo in imata samo majhne otroke, je ženitev takih otrok dovoljena. Če otroci umrjejo, lahko taka ženitna pogodba ostane vseeno v veljavi.

19. Zakonolomstvo se kaznuje s smrtjo.

20. Prepovedano je med nevihto kopati se in prati perilo v tekoči vodi.

21. Spijoni, krivoprišežniki, sodomiti in čarovniki se obsojajo na smrt.

22. Častniki in poglavarji, ki kršijo svoje dolžnosti, ali se ne prijavijo pri khanu, če jih kliče, posebno tisti iz oddaljenih krajev, se kaznujejo s smrtjo. Če so olajševalne okoliščine, se morajo zagovarjati osebno pred khanom.

To je nekaj zbir iz Džingis khanovih postav. Nenavadna je postava glede kopanja in pranja, če je nevihta. Ali tudi tu se kaže očetova modrost. Džingis khan je poznal čudoviti, naravnost pasji strah Mongolov pred bliskom in gromom. Večkrat se je zgodilo, da je v sled nevzdržnega strahu vsak, ako je bil v bližini vode, ko je izbuhnja nevihta, strela in grom, planil v vodo. Rajši je utonil, kakor da bi po njem razsajala nevihta.

Džingis khanov zakonik je veljal celo stoletje po vsej Aziji in v enem delu Evrope. Zbirka njegovih postav ali zakonik se imenuje "Jassa".

Pod mnogoterimi in mnogovrstnimi postavami, ki so v tisočletjih legale na ljudstva in jih takorekoč zaslužjevale, je Džingis khanova zbirka zakonov, Jassa, prava inkarnacija diktature. Takorekoč pri vsaki določbi in postavi je kazen za kršitve — smrt.

Ljudstvu so bile te postavice prečitane kakor kakšna armadna povelja. Na vseh vojnih cestah so bile te postavice vklesane z velikimi črkami na stene pečin. Pred strmimi, veličastnimi čelom Pamirja je z monumentalnimi črkami pretil izklesan prvi, presunljivi stavek iz zakonika:

"Kdor Jasse ne izpolnjuje, izgubi glavo!" Na drugih stenah pečin so blestele diktatorske besede:

"Kakor je samo eden, edini in neviden Bog v nebesih, tako je tudi samo eden edini gospodar zemlje. In ta gospodar sem jaz in nikdo drugi, jaz, Džingis khan!"

Mongolskemu ljudstvu je torej bilo treba samo ubogati, poslušati povelja svojega vladarja, da bo srečno in ostalo veliko. Samo zelo majhen krog mož je bil, za katere ta povelja niso imela pomena. In ta krožek je ob-

stojal iz mladostnih priljateljev Džingis khanovih, katerim se ni nikdar izneveril. V tem krožku so bili tudi tisti častniki, ki so v smrtni nevarnosti zastavili svoje življenje za vladarja in ga rešili smrti ali ujetništva. Ta krožek je užival pravice v takšni meri, da so se zdeli ostalim Mongolom kakor bogovi pri prestolu najvišjega boga. Imeli so nenavadno pravico, da so lahko stopili v vladarjev šotor, kadar koli se jim je zahotelo. Pri delitvi plena so imeli, kljub skrajno strogim odredbam izredne privilegije. Džingis khan je vedel, kako si je treba tega ali onega pridobiti. Vedel je dobro, da baš ti najizbranejši možje niso pohlevni kužki, ampak nasprotno, zviti, predržni, najboljši divji. Zato je tudi razumel, da je ta elita v pojmovanju discipline zelo lena in brezbrizna. Noben primer ostali vojski. In zato je bilo razumljivo, da se je ta ali oni nega moža kaznovati? Kaj potem? Kaznovati? Izbranega moža kaznovati? In zopet, ako ne kaznovati — dajati potuho in vzgajati puntarje? Slabo voljo ustvarjati v armadi? Džingis khan je našel zelo originalen izhod. Za elito je dekretiral: osemkrat, nič več in nič manj sme član te elite kršiti določbe Jasse, ne da bi smel zato mongolski petelin zakikirikati. Če pa se zgodi kršitev devetič, ne bo samo petelin zakikirikal, tudi vsa odgovornost pade nanj in strogost postave ga zadene.

Se več drugih svojevrstnih postav se nahaja v Jassi, iz katerih veje globoko in modro spoznanje človeka Džingis khana. "Kdor vsled surovosti", govori postava, "povzroči prezgodnje rojstvo otroka, mora plačati kazni s tolikimi glavami živine, kolikor mesece je bil embrio star." Nenavadno visoka je kazen za lakomnost pri jedi, zanemarjanje gostoljubnosti in poseganje v dvoboje.

Nenavadne vodilne črte so pri sodnih prestopkih, ki jih je dal Džingis khan. Za obravnavo in preiskavo je smelo veljati le delo, zločin, pregrešek, pri katerem je bil kdo zaslučen, ali če je toženec sam priznal. Indicije so bile nedopustne. Lahko pa se je rabila tudi mučilnica, če je bilo to pri posebno težkih obdolžitvah potrebno. Prisega moškega je imela večjo vrednost kot prisega ženske. Izpovedbe sužnja so veljale pred sodiščem le tedaj, če je na primer svojega gospodarja v čem obtoževal, recimo radi tatvine, da je pokazal ukradeni predmet. Mlade sužnje, če so imele z gospodarjem razmerje, niso smele pričati ne za in ne proti.

So pa v tej knjigi zakonov tudi za naše pojme nerazumljive določbe. Na primer scanje v pepel in v tekočo vodo se je kaznovalo s smrtjo. Strogo je bilo prepovedano v tujem šotoru golcanje. Še strožje je bilo prepovedano dotakniti se praga pri odhodu iz knežjega šotora. Druge določbe pričajo, da so bili Mongoli strašno nesnažni. V veljavi je bil tudi stavek: "Vse je čisto. Nič ni nečistega." Vkljub temu so bili ti gospodarji sveta, kakor so se imenovali, nenavadno nesnažni. To govore Džingis khanove postavice tičočee se snage. Kožuhi so se nosili, ne da bi jih prali, dokler niso od nesnage razpadli na telesu.

Veliko skrbi je imel Džingis khan tudi z dvigom rojstev. Izrecno je odredil, da mora biti v desetih šotorih na leto vsaj ena ženitev. Določil je celo, da morajo biti žene in dekleta podložnikov vsak čas na razpolago vladarju in njegovim sinovom.

Neverjetno barbarstvo poleg globoke človečanske modrosti.

Ena največjih modrosti v tem neizobraženem, ali bolje nešolanem pastirskem knezu, je bila čudovita ravnodušnost napram drugim religijam. Z ničim jih ni oviral. Svoje duhovne vaje so lahko izvrševali po hoteli volji in izpovedovali svojo vero, kakor so hoteli. Ni jih preganjal. Džingis khanu je bilo vseeno, kakšnega boga molijo druga ljudstva, kako imenujejo tisto božanstvo in kako ga molijo. Samo da njemu, "Gospodarju sveta" ne odrekajo spoštovanja in pokorščine. S tem principom je Džingis khan v svojem času dobil več bitk kakor njegovi jezdeci z orožjem.

(Dalje prihodnjič.)

Ali je vaše društvo že v Prosvetni matici?

Društvom in Klubom

Za čimboljši gmotni in moralni uspeh svojih priredb jih oglašajte v

"PROLETARCU"

TEROR V PALESTINI

Poboji med Arabci in Zidi v Palestini, nad katero drži svojo roko Velika Britanija, ki je tod zelo zainteresirana, ker ji priteka iz Iraka preko Palestine nafta, so zadnje čase zopet z vso silo in krutostjo opozorili svet na arabko-židovski problem v Palestini, ki ga Anglija doslej ni znala zadovoljivo rešiti. V obmorskem mestu Haifi je bilo vrženih več bomb in ubitih je bilo mnogo arabskih prebivalcev vseh starosti in spolov, kar je razkačilo Arabce, da so začeli napadati žide, Angliji so si pomagali s tem, da so proglasili obsedno stanje. Na sliki so truki angleških vojakov, ki prihajajo delati mir.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA

Zbral Charles Pogorelec

Hermine, Pa. — Krono najvišjega števila poslanih naročnin v prihodnjem izkazu bo najbrže odnesel Tone Zornik. Poslal je 15 naročnin in pravi, da jih bo še, ker je stalno na agitaciji kljub slabim razmeram.

Milwaukee, Wis. — Njemu bo najbrže sledil Leonard Alperner, ki je zadnji teden poslal 12 naročnin in pravi, da se v kratkem spet zgleda. Poroča tudi, da je klub št. 37 JSZ sklenil obdržavati 18. septembra kartno zabavo, katere čisti prebitek bo šel tiskovnemu fondu Proletarca. Na to zabavo že zdaj vabijo vse sodruge in somišljenike našega pokreta v Milwaukeeju in West Allisu. — Od tam je poslal eno naročnino tudi naš vsaših zelo agilni agitator Jacob Rožič, ki je pa šel zadnje čase v pokoj.

Sygan, Pa. — Tudi naš Lorenec Kavčič ne spi, pač pa je agilen, kolikor v danih razmerah more biti. Poslal je eno naročnino.

Girard, O. — John Kosin je poslal 2 naročnini. Ker mu je pobotna knjižica posla, je zahteval novo, ker misli obiskati še več naročnikov, ki jim je naročnina potekla, kakor tudi novih prospektov. Klub št. 222 JSZ je poslal \$10 tiskovnemu fondu lista.

Detroit, Mich. — Od tu je zadnji teden Jože Koršič poslal nadaljnih 6 naročnin in je še vedno na delu.

Cleveland, O. — Anton Jančičevih se je zgledal s 4 naročninami in 50c tiskovnemu fondu. Hvala!

Ely, Minn. — Pa naš Teran, malo jih je, ki bi toliko časa vztrajali na fronti kot on. Zadnji teden je poslal 6 naročnin.

Zdaj bo zaposlen z agitacijo za oglese za bodoči letnik (1939) našega koledarja. Pri tem delu je on eden med prvimi.

Osage, W. Va. — John Gallon je poslal eno naročnino.

Buhl, Minn. Od Max Martza se ne sliši kaj pogosto, toda kadar se zgleda, ni brez nič. Zadnji teden je poslal 2 naročnini ter zagotovilo, da se v kratkem spet oglasi, ker hoče, da se Proletarca čimbolj razširi po železnem okrožju Minnesote.

Johnstown, Pa. — John Langerholc je poslal še dve naročnini. Pravi, da imata v načrtu s s. Rakom obiskati več naročnikov in drugih. O uspehu bo poročal prihodnjič.

Duluth, Minn. — Tu se nahaja v bolnišnici John Kobi, dobro znani delavec v naprednem gibanju. Vsi, ki ga poznajo, mu žele skorajšnjega okrevanja. Tem se seveda pridružujemo tudi mi.

Chicago, Ill. — Na čikaški fronti ni bilo zadnji teden kaj posebnega. Obeta pa nam več naših agitatorjev, da tako ne bo šlo, da bi bila Chicago ena pri ta zadnjih. Chas. Pogorelec je dobil 4 naročnine.

Zadnji teden smo poslali tiskovine za nabiranje oglasov za 25. letnik Ameriškega družinskega koledarja na vse naše aktivne delavce, ki so že leta aktivni v tem poslu. To bo srebrni jubilej našega koledarja in mi upamo, da bodo naši zastopniki naredili kar največ mogoče v pogledu oglasov, kot tudi obširni nakladi koledarja. To je naša najboljša publikacija med ameriški Slovenci. Dajmo mu ob njegovi 25letnici: tudi največjo naklado, kar jih je imel do danes.

VESTI IZ PRIMORSKE

Banjica. — Pred kratkim so postavili v vasi velik drog za zastavo. Odkritje je bilo kar najbolj svečanostno in prisostvovala so najvišje oblasti goriske pokrajine s prefektom na čelu. V govorih so povdarjali naklonjenost režima do ljudstva.

Il. Bistrica. — V začetku preteklega meseca je bilo v Il. Bistrici veliko zborovanje, ki ga je organizirala zveza poljedelskih delavcev. Zborovanju je prisostvoval tudi prefekt. Po poročilih in govorih so bile razdeljene nagrade.

Bovec. — Dne 12. julija sta se odpravila na Rombon 17-letni Komačev Tone in njegov 19 let stari tovariš Tone Leban, oba iz Boveca. Med potjo sta na lepem našla granato kalibra 37 mm. Fanta sta se polakomnila

lepih denarcev, ki bi jih izkupil za železo in razstrelivo, in sta takoj skušala razstaviti granato, ki pa jima je pod udarci s kamnom eksplodirala. Leban je bil k sreči le lažje poškodovan, Komac pa je odtrgal vseh pet prstov na levi. Preden so ga spravili v goriško bolnišnico, je zaradi velike izgube krvi popolnoma oslabil. Njegovo stanje je resno.

Reka. — Zemljiški posestniki na Reki, ki so bili prizadeti po razlastitvah v prilog vojaški upravi so prejeli te dne kakor poroča "Vedetta d'Italia" obvestilo da bodo njihove zadeve v kratkem urejene ter da bodo nato takoj prejeli pripadajoče jim odškodnine. Zemljišča, ki so jim bila odvzeta deloma že pred leti, doslej v zemljiških knjigah še niso bila prepisana

raziskavanju jam z vso vsmo tržaški planinski društvi "Alpina delle Giulie" in "XXX Ottobre", ki so ju pri tem izdatno podprle civilne in vojaške oblasti. Te so, pravi list, spoznale pomen kraških pojavov in general Italo Gariboldi je že pred leti, ko je še kot polkovnik služboval v Trstu, dal največji impulz speleološkemu delovanju obeh organizacij, ki so ju dobro preskrbeli z vsemi sredstvi in tehničnimi pripravami.

Ze leta 1926, poroča list nadalje, je naraslo število raziskanih jam na 2.146, v zadnjih letih pa celo na 3.500. Očitno pa vse deo še zmerom ni opravljeno. V poslednjem času je med jamarji nastalo mrtvilo. General Gariboldi pa se je pred tedni vrnil in prevzel poveljstvo tržaškega armijskega zbora. Verjetno je, da se bo raziskovanje jam po Krasu sedaj nadaljevalo z novo vsmo.

DROBIŽ OD VSEPOVSOD

(Nadaljevanje s 1. strani.)

vladil Bowers izjavlja, da je zaključil pogajanja s špansko uporniško komando glede ujetih ameriških prostovoljcev. Uporniki so pripravljene zamenjati 25 ameriških ujetnikov za 25 rebelov, ki so v lojalističnem ujetništvu.

Italija in Zidje

Rim. — Mussolini je izdal dekret, s katerim je zabranjen dostop v italijanske šole vsem inozemskim židom. To je njegov prvi korak v skladu z njegovo odločitvijo, da bo posnel Hitlerja ter nastopil proti židom. Njegov list Popolo d'Italia oporučuje ta korak, češ, da je treba "obvarovati Italijo pred invazijo židovskih študentov-beguncev iz Nemčije in Avstrije".

Stavka pri Maytag Co. končana

Newton, Iowa. — Stavka delavcev v tukajšnji tovarni Maytag Washing Machine Co. je končana in tovarna je bila te dni spet odprta, pod močno stražo državne milice. Delavci so zastavljali proti 10-odstotnemu mezdnemu znižanju, a so izgubili. Stavka je bila zlomljena s pomočjo državne milice. Voditelji, ki so videli, da se to pot ne da nič opravit, so svetovali delavcem, da se vrnejo na delo in počakajo ugodnejše prilike. V tej tovarni bo ob priliki gotovo še vrelo.

Cardenas govori

Mexico City. — Mehški predsednik Cardenas je sporočil vladi Združenih držav, da bo nadaljeval s svojim programom nacionaliziranja mehiške petrolejske industrije, ki je bila do nedavnega pod kontrolo inozemskega kapitala. Istočasno je pa zavihal nos nad močno levčarsko Delavsko federacijo in komunisti, ki so pridedili protestno parado proti inozemskim protestom (zaradi nacionalizacijskega programa). Ko je šla povorka mimo predsedniške palače, Cardenas ni hotel priti na balkon ter je pozdraviti, kakor je običaj.

Harlanika obravnava

London, Ky. — Dolgotrajna obravnava proti premogovnim podjetnikom in najetim pobojnikom iz "krvavega Harlana" se je končala s fiaskom, ker se zvezna porota, ki je imela slučaj v rokah, ni mogla zediniti za pravdorek. Zvezni prosekutor je takoj naznanil, da se bo šlo takoj na delo za novo obravnavo proti obtožencem.

CHAMBERLAIN SE IGRA Z USODO CEHO-SLOVAŠKE

(Nadaljevanje s 1. strani.)

pa lahko uganiti: prosta pot za Hitlerja. In tako danes v Pragi dobro čutijo, da ne čepi njihov najhujši sovražnik v Berlinu, temveč v Londonu. Edina dobrota pri vsem tem pa je, da se bo moral končno tudi Chamberlain ozirati na angleško javno mnenje, ki je videti odločno nasprotno ideji, da bi se žrtvovalo Čehoslovaško in s tem odprlo pot nemški nadvladi na evropskem kontinentu. Moral se bo strezneti ali pa iti, kar bi tudi ne bilo škoda.

•• KRITIKUJOČA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE ••

KOMENTARJI

"Ameriška Domovina" poročila pod naslovom: "Materi, ki delajo v tovarnah in drugod, so krive, da je danes toliko zločinov" o govoru, ki ga je imel na konvenciji odvetniške zveze Sanford Bates, tajnik deških klubov v Ameriki, ki da je izjavil, da so krive matere, ki delajo izven doma, v tovarnah in drugod, da zahaja mladina na kriva pota. Recimo, da je to res. Kdo je pa kriv, da mora delati toliko mater v tovarnah in drugod izven doma, dasi bi rajši ostale doma ter se brigale za dom in otroke? Vse prizadete ženske prav gotovo ne gredo za zaslužkom iz golega veselja do tovarniškega garanja, temveč iz potrebe: morda mož ne more dobiti dela, morda ne zasluži dovolj za potrebe družine, morda se mora žena sama boriti za obstoj svoje družine... Bates bi bil najbrž precej presenečen, če bi mu bili znani odgovori v premožnih slučajih... Nemara bi potem celo zvrnil svojo ostro obdolžitev na nekoga drugega, ne na delavske matere... Morda bi se mu potem očel tako odprle, da bi videl, da živimo pod nekim gospodarskim in družabnim ustrojem, ki je postal naravnost sovražan domovom in srečnim družinam, ki jih vsekrižem uničuje... Ampak vprašati bi moral prizadete matere!

"Napredek" je zadnjič posvetil podrgo kolono prostora vprašanju naše ljubezni do kozarca. Članek (V. J. G.) pove, da v tem pogledu ni nikak puritanec ali zagrizenec pa tudi ne abstinent, nato pa ugotavlja: "Pije se na veselje, pije se na jezo, pije se na žalost in pije se kar tjavandam, bodisi da je kak vzrok ali povod za to ali ne in pije se v družbi in pije se posamezno; pije se javno in pije se privatno — na domu in v saloonu, med štirimi stenami in pod milim nebom. Na kratko: pijemo, pijemo in zopet pijemo. Pitje nam je prešlo v meso in kri in veselja brez zalivanja si že skoro predstavljati ne moremo. Pijača, katero po nepotrebnem 'predihamo', bi gnala ne samo 'mlinske kamne tri', temveč gnala bi električne turbine..."

Nato članek računa, koliko milijonov smo že ameriški Slovenci pognali po prašnih grlih; in kaj vse bi se dalo zgraditi s tem denarjem: bolnišnice in sirtišnice, razna zavetišča, tvornice, knjižnice, gledališča itd. Potem pa članek obžaluje, da se pri nas brez pijače ne da več napraviti nič drugega in koristnega. Naše organizacije, bodisi podporne ali kulturne, se v slučajne potrebe zanašajo na kozarec, da jim bo pomagal iz finančnih zadržev. Vse zidamo na kozarec. Ali bi ne bilo bolje, ako bi porabili denar, ki gre tako za pijačo, direktno za naše ustanove, predstave itd.?

Članek mi v marsičem uga-ja. Predvsem pa, ker je pisan v prizanesljivem tonu. In doela se strinjam, da je ena trezna glava vredna več kot deset ometenih. Tudi pritrdim, da bi se dalo marsikaj zgraditi z denarjem, ki je tekem let odcurljal po naših prašnih grlih, dasi resno dvomim, da bi bile naše ustanove za las na boljem, ako bi bili vsi ameriški Slovenci abstinenti. In da ne trpi samo žep, temveč tudi zdravje, in marsikje tudi družinska harmonija, je pač znana stvar. Vzlic temu je pa treba izreči nekaj besed v opravičilo našega človeka.

Slovenec menda nikdar ni bil sovražnik dobre kapljice, zmirrom si je rad z njeno pomočjo olajšal dušo in srce. O tem pričajo naše pesmi, pripovedna literatura in dnevna kronika. Po žirih iz kozarca razveže jezik, obudi spomine, človek se počuti bolj sproščene... Seve, če

se le prevečkrat pogleda vanj, je slabo... Pa za to je vedno neki vzrok, največkrat izgubljeno notranje ravnotežje. Toda pojdimo k ameriškemu Slovencu!

Ko je prišel v Ameriko, so ga najprej seznanili s slovenskim saloonom; tam je našel prvo zatočišče v tujem svetu, tam je pristopil k društvu, tam se je morda tudi seznanil s svojo običajno ženo. Potem je prišla prohibicija; Amerika je ponorela in z njo vred naš človek. Škoda, ki jo je napravila prohibicija, se bo poznala še prihodnjim ameriškim rodovom. Edino, kar se more očitati nam, je to, da nismo bili nobena izjema. In ko se je po prohibiciji vtila preko dežela povenjen piva in žganja, je Amerika spet ponorela in zdela se je, da se ne bo in ne bo mogla do siteda "nažlampati" zlasti piva. Nu, in mi seveda nismo hoteli zaostajati, saj smo tudi mi Amerikanci...

Pa naše društvo in kulturno življenje? Že naše prve organizacije so si osvojile taktiko "operacij brez bolečin": daj človeku dobro zabavo s plesom in pijačo, pa bo dal dolar iz rok brez pomislekov in obžalovanja, dočim bi ga brez tega nemara desetkrat obrnil v roki in potem spet — spravil v žep. Tako se je to začelo in nadaljevalo vse do naših dni; in tako se še nadaljuje. Tako smo prispeli na točko, kjer si sploh ne moremo več misliti niti dramske predstave ali koncerta brez — bare... Kdo je kriv? Tisti, ki so začeli. Toda navsezadnje tudi začetnikom tega zla ne moremo toliko zameriti, oni so hoteli graditi in ta pot za pridobivanje potrebnih sredstev se jim je videla najlažja, najpripravnejša.

Kuga je kuga! In to je kuga. Toda človek ne bi toliko zameril raznim prosvetnim in kulturnim organizacijam, ako se od časa do časa poslužijo tega načina, da zamaše "luknje" v blagajni. Saj se razumemo! Težka je za denar, toda človek je časih sit vsega, kriz in depresij in vse nevolje, pa rad stopi med znanec ter si z nekaj požirki oljaša drušo in razvedri srce. Kdo bi mu zameril? Ali pri nas je na tisoče vsakovrstnih organizacij, potrebnih in nepotrebnih, ki vabijo človeka h kozarcu, da spravijo dolar iz njegovega žepa! In to bi se moralo nehati. Zabave za članstvo — vse v redu. Toda pozivanje vesoljnega občinstva na čisto navadno zabavo nekega čisto navadnega društva, kakor bi šlo za vesoljni slovenski narod — to pa ni prav in bi se moralo nehati.

Sicer pa stvar navsezadnje ni tako obupna, kakor se zdi na prvi pogled, kajti naš človek se je začel vsemu temu — upirati. "Preveč je preveč!" pravi, in prav ima. In tako se bo najbrž polagoma slika spremenila. To pa spet ne bo dobro za blagajne naših ustanov... Kriz, kakor se obrne!

"Ameriška Domovina" od 4. avgusta piše: "V petek večer bo govorilo več komunistov na WGAR radio postaji v Clevelandu. Tekom govora bodo napadali sedanjega gubernerja Daveya, ki je ponovni kandidat za izvolitev. To je en vzrok, zakaj bi morali vsi pošteni ameriški državljani voliti za Daveya."

Po tešči čudni 'logiki' bi se morali "pošteni ameriški državljani" ocvetati tudi za — fašiste, kajti komunisti nasprotujejo tudi tem.

Brate Witkovich od "Napre-ja" kar ne more preboleti obiska brata jugoslovanskega ne-parlamentarnega premijerja Stojadinovića v uredništvu "Prosvete". Tako žuli in premieva to stvar in kuje iz nje

"zaroto" proti vesoljnemu Slovanstvu, Jugoslovianstvu, Slovanstvu, delavstvu in človestvu, da človeka žene tja, "kamor tudi kralji peš hodijo"... Da pa ga ne bo konec od žalosti in zavisti, na tem mestu svečan predlagam, da se skliče veliko protestno zborovanje, na katerem bomo sprejeli resolucijo, s katero se bo dalo Stojadinoviću ukor, ker se ni najprej oglašil pri novem "vodstvu" slovenskega naroda v Pittsburghu, obenem se bo po pozvalo jugoslovansko vlado, da nemudoma pošlje ministrsko delegacijo v Pittsburgh, da potolaži užaljenega Jurija... Velika "škoda" bi namreč bila, če bi ta zgaga od jeze počila, kajti kdo bi potem tako imenitno brodil po kalni vodi in netil združbe med nami, kakor zna on?...

Juretu v Pittsburghu!

V današnji številki je priobčena 24. SLIKA prispevkov za španske borce, zbranih potom JSZ, v skupni vsoti \$2,264.87. Od te vsote je bilo poslano za devnemu odboru strokovne internacionale, potom tukajšnjega Trade Union Relief for Spain odbora, in prej še drugih odborov \$2,163.70, ostalo se je porabilo za poštnino in tiskovine, \$8.05 pa je še na rokah, ki bodo poslani v prihodnjih par dneh.

To so slike, ki so več vredne kot vse vaše ambulance, s katerimi ne pričakujete, da bomo vaši klerikalno-demokratski-komunistični stranki propagando delali, niti se ne bomo emerali s kakimi narodnjaškimi solzami. To prepuščamo vam in pa Lojzetu Pircu od A. D. Mi smo in denar zbiramo za španske borce, pa naj so ti Slovenci, ali pa katere druge narodnosti. Tako, vidiš, Jure, delajo pravi internacionali.

Sicer pa, ali morete vi in vaši kompanjoni od kom. stranke podati take slike o denarju. ki ste ga zbirali za lačne v Rusiji, Sacco-Vanzettija ali pa Tom Mooneyja? So šli dotični prispevki kamor so bili namenjeni? Like hell they did! Mislite, da ne vemo, da se je pretežno večino nabranega denarja potrošilo za komunistično propagando pa za razbijanje delavskega in socialističnega pokreta, kateremu se zdaj hlinite in ponujate kot počestna vlačuga.

Pošteni, zavedni in iskreni delavci se ne morejo bratiti z ljudmi vašega kalibra, ker se ne marajo umazati z vami in vašimi rekordi. Za nos pa boste vlekli še nekaj časa tiste, ki vas ne poznajo, zaeno z onimi, ki so vam podobni. — C. P.

Razno iz Bridgeporta

Bridgeport, O. — V sredo, dne 3. avg., sem obiskal naselbine Bannock, Glencoe, Neffs in Powhatan Point in sicer zaradi peticij za soc. kandidatno listo. Poprej so te peticije lahko pošiljali meni, da sem jih dal notarsko potrditi in poslal soc. kampanjskemu odboru, zdaj pa mora vsakdo, ki podpisuje nabira, peticije dati potrditi v domačem kraju. Nabiranje podpisov na naše peticije ni lahko delo, zlasti, ker so nenadoma postavili svojo listo kandidatov v državne urade tudi komunisti, dasi so prej trdili, da je ne bodo, pa so jo, samo da bo več zapreke za nas. Oni so v nestranskih ligi in imajo svojo listo.

Kar se tiče kampanje kapitalističnih strank vlada prava anarhija tod in po državi v splošnem, saj poročila tako kažejo. Stari ljudje pravijo, da še ne pomnijo take politične kampanje v Ohiju. Govori se, da podpira gov. Daveyja celo neki fašistični pastor iz Louisiane. Daveyeva mašina izrablja državne uslužbence in celo ljudi, ki uživajo starostno pokojnino, katere stražijo, da bodo ob svojo pokojnino, če propade Davey. Tekom teh obiskov sem nekoliko storiti tudi za Proletarca,

pa prvič ni bilo časa in dan ne pripraven za kaj takega, drugič pa vlada v teh naselbinah hudo brezdjelje in velika revščina in so te naselbine videti kot mrtve. Tudi ni nobenega izgleda, da bi se kmalu obrnilo na bolje. Tudi pri nas ni nič boljše in imamo na stotine ljudi, ki so brezposelni in ne morejo dobiti dela niti pri WPA.

V Proletarcu od 3. avg. sem čital odgovor Ivana Jonteza Witkovichu, zaradi "Naprejevega" zlorabljanja "Cankarjevega Glasnika" v strankarske namene. Witkovich namiguje "o skritih namenih na Lawndale ave." Tu moram povedati, da sem bil jaz tisti, ki je na konferenci Prosvetne matice sugestiral združitve "C. G." s Prosvetno matico, ne s. Zorko, kakor je pomotoma zapisal I. Jontez. Odgovornost je torej moja in jaz se je nič ne bojim prevzeti, ker vidim v tem veliko korist, kajti tako "Cankarjev Glasnik" kot Prosvetna matca sta na pravi delavski podlagi, kar ne morem reči o pittsburskem "Napreju".

Joseph Snoy.

Piknik za Proletarca

No. Chicago, Ill. — Naš socialistični klub že nekaj let prireja — poleg drugih priredb — po dva piknika v letu; enega v začetku, drugega v poznejši sezoni. Prvi piknik ki se je vršil 19. junija, je bil zadovoljiv v vseh ozirih, samo v finančnem ne. Napravilo se bi lahko veliko več, ako bi delavci imeli več volje in denarja za to.

Naš drugi piknik se bo vršil dne 21. avgusta na ravno istem prostoru, to je na Stanovnikovi farmi. Ta piknik se bo vršil na predlog sodr. Jakoba Meseca v korist Proletarca. Akoravno klub potrebuje denar, da bi ga rabil za delavske boje v svojem okrožju, je bilo sklenjeno brez ugovora, da se ta pot pomaga Proletarcu. Mnenje vseh je bilo, da ako hočemo živeti mi, mora živeti naš voditelj Proletarec.

V zadnji stavki pri Chicago Hardware Foundry Co., in že pred skoro 20 leti, v stavki pri American Steel and Wire Co., je delavstvo začelo spoznavati, da potrebuje svoj list. Slovenci smo že tedaj imeli svoj list, to je Proletarca, a žal, da kljub temu, da se bori za delavstvo, ga niso vzljubili, ker je socialističen. Kar pa se tiče drugih narodnosti, posebno tukaj rojenih, so pa še veliko slabši kakor Slovenci.

Sedaj se tukaj deluje na to, da bi se ustanovilo delavstvu bolj naklonjen list. Nabirajo se podpisi, kdo bi se naročil. O tem bom drugič pisal, kaj mi slim.

Naj še omenim, da je naš klub določil dan 31. oktobra za konferenco klubov JSZ in društva Prosvetne matice, ki se bo vršila v Waukeganu, Ill., za severni Illinois in južni Wisconsin. — John Zakovšek.

Smrt sodruga

Girard, O. — Že spet smo izgubili enega člana od tukajšnjega kluba J. S. Z. in sicer Johna Plahtarja iz Niles, Ohio. Dne 17. julija so ga našli mrtvega v njegovem stanovanju, s prezezanjem vratom in obešenega. Po eni strani izgleda, kakor da si je sam vzel življenje, in druge okolščine pa kažejo, kakor da je bil izvršen umor radi ropu, ker pokojni je bil pri denarju. Naj bo tako ali tako, Johna ni več med živimi, ampak delo, ki ga je on vršil, bo še živelo. Pokojni J. Plahtar je bil še sames, po prepričanju socialist, zato je tudi spadal h klubu JSZ in socialistični stranki, ker on se je zavedal, da delavec mora spadati v delavsko stranko. Njemu se je gnjusila sedanjega vlada in je večkrat rekel, zakaj ne bi delavci stopili v delavsko socialistično stranko in si stvar izboljšali. On je bil mirnega in vselega značaja, poln jakega humorja in pošten delavec od nog do glave. Zato ga bomo pogrešali pri klubu in drugod. Dne 19. julija smo ga

pokopali po civilnem obredu, kakor je on želel, ki je bil še med živimi. Pogreba se je udeležilo veliko prijateljev in znancev iz Nilesa, O., kjer je pokojnik živel, njegovih somišljenikov iz Warrena, O., in pa več članov girardskega kluba, kamor je on spadal.

Pokojni John Plahtar je bil doma iz Vrhnice in v to deželo je prišel pred 25. leti; v stari domovini zapuščal še žive starše in brata in več drugih sorodnikov, tukaj v Ameriki pa zapuščal sestrično Jennie Pišler, ki živi tukaj v bližini na farmi.

Naj bo na temu mestu izrečena zahvala v imenu kluba št. 222 JSZ, iz Girarda, O., vsem prijateljem in znancem in vsem, ki so pripomogli, da smo pokojnika tako lepo po civilnem obredu spremili na zadnji poti. Seveda, naša dolžnost pa je, da nadaljujemo delo, katerega je oh pustil. Nadalje se sestrična J. Pišler iz Cortlanda, O., iskreno zahvaljuje vsem, ki ste se udeležili pogreba in ki

Slavne zaodovinske laži

(Po Woodovem spisu zbral I. V.)

Seneka ni bil na pol krščanski rimski filozof, ampak grabežljiv skopuh, ki je ob smrti zapustil premoženja za okrog tri milijarde dolarjev.

Sotesko Termopile, poznano iz junaške bitke in iz izdajstva Efijalta, ni branilo 300 vojakov, ampak jih je bilo najmanj sedem tisoč.

Ko je stopil Ludvik XVI., kralj Francoski na giljotino, se ni držal pogumno, kakor pišejo zgodovinarji; klical je na pomoč, se obupno branil in prošil za milost.

Diogenes, poznani grški modrijan, ni nikoli živel v sodu, kakor pravi zgodovina. Ta zgodba je vznikla iz zapiskov nekega Diogenovega življenjepisca, ki je zapisal, da bi takšen zloben človek, kakor je Diogenes moral živeti v sodu kakor pes.

Konstantin, rimski cesar, ki je videl na nebu znamenje križa, češ, v tem znamenju bo zmagal, ni bil takšen svetnik kakor piše o njem zgodovina. Ubil je namreč svojo ženo, enega ali dva od svojih sinov in lepo število sorodnikov.

Kolumb ni postavil nobenega jajca, in se po krivici govori o "Kolumbovem jajcu". To je napravil arhitekt Brunelleski.

Trije gl. uradniki U. A. W. izključeni

Gl. odbor unije avtnih delavcev U. A. W. je na sobotni obravnavi proti štirim gl. podpredsednikom unije, obtoženim roverenja proti U. A. W. v interesu komunistov in v svrhu polastitve vodstva te unije, obtožence priznal za krive ter tri izmed njih izključil, četrtega pa suspendiral za tri mesece. Izključeni so bili: Wyndham Mortimer, Richard T. Frankenstein in Ed Hall, suspendiran pa Walter Wells. Obravnava se je vršila v znamenju očitkov in proti-očitkov, s katerimi ni štedila nobena stran. Martin in njegova večina v gl. odboru so očitali obtožencem, da so hoteli izročiti unijo komunistom, dočim je v imenu obtoženecv očital njihov zastopnik Maurice Sugar Martinu, da je lutka Jay Lovestona, vodje Neodvisne komunistične delavske lige.

Kakšne posledice bo prinesla izključitev omenjenih gl. odbornikov U. A. W. se še ne ve. kaže pa, da boja ni še konec. Govori se, da nameravajo izključeni podpredsedniki zahtevati izredno konvencijo, potom katere bodo skušali priti nazaj v gl. odbor in nemara tudi doseči odstavek predsednika Martina; dočim se na drugi strani govori, da bo Martin v tem slučaju storil vse kar bo mogel, da prepreči sklicanje izredne konvencije.

ste pomagali na en ali drug način, da smo uredili vse v najlepšem redu. Posebno se mrs. Pišler zahvaljuje socialističnemu klubu iz Girarda, O., za lepše cvetlice in pa za pomemben govor pred krsto.

Naše sožalje vsem prizadetim! — John Tancek.

Vabilo na piknik

Johnstown, Pa. — Slovensko samostojno bratsko podporno društvo "Moxham" bo priredilo svoje letni piknik v nedeljo popoldne dne 21. avgusta, v svojih prostorih v Highland Parku (Johnstown, Pa.); pričetek ob pol dveh. O pikniku je bilo na seji 24. julija sklenjeno, da plača vsak član en dolar v društveno blagajno, pa če pride na piknik ali pa ne, kar velja za vse člane brez izjeme, kakor vsako leto. Piknik bo samo za naše člane in vsi, ki pridejo, bodo imeli prosto pivó. Odbor vas bo pričakoval. Joseph Rogel, tajnik.

PRIREDBE KLUBOV J. S. Z.

V sledečem seznamu so priredbe klubov JSZ, konferenčnih organizacij in socialističnih kulturnih društev:

AUGUST
WAUKEGAN, ILL. — Piknik v korist Proletarca kluba št. 45 JSZ na Stanovnikovi farmi v nedeljo 21. avgusta.

SEPTEMBER
PRESTO, PA. — Konferenca klubov JSZ in društev Prosvetne matice ter piknik, v nedeljo 11. sept. 1938 v Presto parku.
MILWAUKEE, WIS. — Kartna zabava kluba št. 37 JSZ v korist Proletarca, v nedeljo 18. sept. v S. S. Turn dvorani.

OCTOBER
STRABANE, PA. — Vinska trgatev kluba št. 118 JSZ v soboto 1. oktobra v dvorani društva št. 138 SNPJ.
CHICAGO. — Koncert "Save" v nedeljo 23. oktobra v dvorani SNPJ.
BURGETTSTOWN, PA. — Veselica kluba št. 19 JSZ v soboto večer, 29. oktobra v Slovenskem domu.
WAUKEGAN, ILL. — Konferenca klubov JSZ in društev Prosvetne matice za severni Illinois in Wisconsin v nedeljo 31. oktobra v Slov. nar. domu.

NOVEMBER
CLEVELAND, O. — Koncert soc. "Zarje" na Zahvalni dan 24. nov. v avditoriju SND.
CHICAGO. — Dramska predstava kluba št. 1 v nedeljo 27. novembra v dvorani SNPJ.

DECEMBER
CHICAGO, ILL. — V soboto 31. decembra Silvestrova zabava kluba št. 1 v dvorani SNPJ.
COLLINWOOD, O. — Veselica kluba št. 49 JSZ na božični večer 25. dec. v Slov. del. domu.

1939.
CHICAGO. — Dramska predstava kluba št. 1 JSZ v nedeljo 26. februarja v dvorani SNPJ.
CHICAGO. — Koncert "Save" v nedeljo 23. aprila v dvorani SNPJ.

(Tajnike klubov in kulturne oddelke klubov ter tajnike konferenc prosimo, da nam sporoče vse svoje prireditve za uvratitev v to klonce in da nam pošljejo popravke, ako so podatki o priredbah napačno zabeleženi.)

Kadar naročate knjige, po služite se Proletarceve knjige.

PRISTOPAJTE K SLOVENSKEGA NARODNI PODPORN JEDNOTI NAROCITE SI DNEVNIK "PROSVETA" Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00. Ustanovljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je: 2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

ZA LICNE TISKOVINE VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO Adria Printing Co. 1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL. Tel. Lincoln 4700 PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

RAZRED IN STAN

Mirko Kus-Nikolajev

Do nedavnega ni bilo važno, če so v literaturi zamenjavali pojma razred in stan. Ta zamenjava je res privedla do nejasnosti, toda posebnih zmot ni povzročila. Danes je stvar popolnoma druga. Zato je treba poglobiti ostro črto med tema sociološko in politično si nasprotujočima pojmovoma.

Pojem razreda ima danes isti pomen, kot mu ga je določil Karl Marx. Celo meščanski liberalni učenjaki so ga sprejeli v tem pomenu. Po Marxu določa pojem razreda v prvi vrsti ekonomski položaj in interesi. Skupen vir dohodkov (kapital in delo) ustvarja razred in oblikuje razredni interes kakor tudi skupnost, ki se upira vsakemu poizkusu od zunaj (drugi razred), da bi se viri dohodkov zmanjšali. Politični značaj razreda izvira iz gospodarskih osnov. Meščanski sociolog Leopold von Wiese definira pojem razreda tako-le: "Razredi vežejo ljudi v relativne skupnosti, ki po približni enakosti dohodkov, izobrazbe in politične moči kažejo povezanost interesov in pojmovanje življenja." Wiese torej tudi priznava osnovni ekonomski značaj razreda, toda formiranje razredov smatra za nedovršene — skoraj bi rekli prehodne — tvorbe. Mi pa nasprotno vidimo, da so razredne tvorbe sestavni del družbe in njena bistvena lastnost. Kakor je rekel Buharin, mi vemo, da je bila družba, če izvajamo njeno prvo razvojno stopnjo, vedno razredna.

Seveda dinamični princip. Marxove sociologije kaže na razvojne stopnje, ki vodijo do brezrazredne družbe. Za Marxa so razredni rezultat določeni odnosov v proizvodnji. Čim pa bodo ti odnosi dobili nove oblike, se bodo razredi izgubili. Toda tudi za Marxa je vsa doseganja zgodovina zgodovina razrednih bojev.

Mimogrede omenimo še značilno gledanje meščanskega sociologa Alfreda Vierkanda: "Od 19. stoletja dalje se v moderni zapadno-evropski kulturi razredi zamenjali stanove. Dalekosežno mešanje med stanovi je podrl zunanje meje med njimi in v zvezi z drugimi okolnostmi razbilo njihovo enotnost in notranjo povezanost. Razredi, ki so stopili na njihovo mesto, družijo ljudi, ki so v prvi vrsti povezani z gospodarskimi interesi, nimajo pa skupnih kulturnih potez." Ob tje priliki naj naglasimo to-le važno stvar: tudi Vierkand naglašava, da so razredi v moderni dobi zamenjali stanove, ali če to pomeni z drugimi besedami, stanovi so izvršili svojo prejšnjo nalogo v družbi in zato prenehali.

Bistvene za stanove v zgodovinskem smislu so stalne in tehnološko omejene pravice. Značilni so za fevdalno državo. Meščanska revolucija pa jih je uničila in postavila nove socialne in ekonomske okvire. Za razrede v novi meščanski družbi niso značilne pravne, ampak kakor smo že rekli, gospodarske oblike. Marx jih celo ne omejuje po višini dohodkov ali imetja, ampak po načinu udejstvovanja v gospodarstvu, ki odreja položaj človeka v družbi. Že iz tega vidimo, da so stanovi in razredi po svojem položaju in po svoji vsebini popolnoma si nasprotujoči družabni pojavi.

Nasprotje med stanom in razredom prikazuje tudi znani meščanski ekonomist Werner Sombart: "Stanovi so skupine, ki temeljijo na življenjski skupnosti in ki so organsko včlenjene v družbo. Razredi so pa skupine, ki so s kupnimi interesi mehanično povezane z določnim gospodarskim sistemom." Druge zopet pravi: "Ako je stan organski del narodne skupnosti, je razred mehanični sestavni del družbe." To Sombartovo tolmačenje je zelo važno. S tem, da se poudarja, da je stan del narodne skupnosti, je stvarno obnovljena stanovska (korporativna) ideologija, ki je danes v polnem razmahu. Ker so stanovi obenem tudi organsko povezani s skupnostjo in ker je njihov okvir pravno odrejen, navadno tudi hromo-

nično delujejo in vežejo vse sestavne dele skupnosti v popolno enotnost. Po Otmarju Spannu oblikuje stanove duh in smoter, ki obenem določa način gospodarstva in dela.

Razredov, oziroma natančneje povedano, oblikovanja razredov ne povzročajo specialni elementi določene skupnosti, ampak so rezultat določnih produkcijskih odnosov (kapitalizacije). To pomeni, da imajo stanovi nacionalen, a razredni mednarodni značaj. Tudi ta moment je treba poudariti, ako si hočemo jasno predstavljati razliko med stanovi in razredi, kakršni so v današnji družbi.

Stanovska ideologija kot ideologija družabne harmonije je postavljena danes kot nasprotje razredni ideologiji, ideologiji borbe in družabnega obratovanja. Toda to ni odločilna stran karakterizacije. Načelo stanovskega pojmovanja družbe je v bistvu konzervativno in zahteva trajnost postavljene družbene organizacije, ker izhaja s stališča, da zamorejo biti stanovi stalne družabne vrednote. Razredi pa temeljijo na načelu razvoja: Družabne oblike se menjajo, kakor se izpreminjajo gospodarski odnosi. Vsebina razreda je revolucionarna in progresivna, stanovi pa so izraz konservativnosti. Toda to ne pomeni, da so brez borbenosti. Obstaja tudi revolucionarni konservativizem, ki se upira mehaničnemu napredku, ker hoče obdržati organsko povezanost narodne skupnosti. Mnogi ideologi stanovske države so proti pretirani industrializaciji (Otto Strasser), ker mislijo, da ta razbija skladnost skupnosti.

Kakšen je odnos delavca do stanovske ideologije? Ali je sprejemljiv za njo? Ali so delavci kot množica, kot celota progresiven element, ali je le delavski razred kot pojem nosilec zgodovinskega prodora? Zanimivo se misli Konrada Heiden. Zanj je proletariat "nosilec napredka, zgodovinski okvir, v katerem se človek-dela-vec kreta, kakor zahteva nov položaj v družbi, v katerem prejema nove posebnosti. Njegova važnost temelji vedno bolj na kvaliteti, ne na masi." Dejstvo je, da je povprečen delavec v svojem bistvu konservativen. Ne mara izpremembe družabnih oblik. Njegov socialni protest proti krivicam le redko seže čez fiziološki (materialni) okvir. Če je tem potrebam zadostno — četudi na minimalen način — se povprečni delavec pomiri tudi z družabnim redom. Sama lakota pa ni bila nikdar motor zgodovinskega dogajanja, ampak je bila to vedno duhovna napetost, usmerjena k določenemu idealu. Nosilec te duhovnosti pa so bili vedno manjšina — avantgarda, elita, — ki so s svojim navdušenjem potegnili za seboj indiferentne in celo pasivne množice. Povprečni delavec se lahko v stanovsko organizirani družbi prav tako znajde kot obrtnik, uradnik ali pripadnik svobodnega poklica. Mogoče celo bolje, ker je manj kritičen in postavlja družbi male zahteve. Samo nosilec aktivističnega socializma lahko opazijo nevarnosti, ki groze družabnemu razvoju radi trgoveljstvom in krutosti stanovskega pojmovanja. Njihova dolžnost je, da pritegnejo množice, toda ne le v imenu kruha ampak v imenu višjega družabnega ideala.

Korporativna stanovska država je zavora družabnega razvoja ker onemogoča svobodni razvoj družabnih sil, ker jih veže nacionalno in internacionalno. Socialistični prodor pa stremi za oblikovanjem velike družabne skupnosti dela, ki mora seči čez male družabne grupe z omejenimi in privilegiranimi stanovi.

(iz "Vzajemne Svobode".)

Eksplozija na italijanski križarki

Dne 1. avgusta se je pripetila eksplozija na italijanski bojni križarki Quarto, ki je ubila 14 moških posadke, 20 pa ranila. Razletel se je bil parni kotel. Križarka se je nahajala v španski vodah.

Avstrijske novice

Iz dokumentov, ki jih je Schuschniggova policija meseca januarja našla pri hišni preiskavi v nacionalsocialistični centrali v Treinfaltgasse, je razvidno, kako so avstrijski nacionalisti nameravali izvesti puč. Odelek nacistov je imel vdreti v nemško poslaništvo na Dunaju in tam ubiti poslanika Papena in njegovega tajnika Kettelerja. Potem bi razglasili, da so ta napad izvršili komunisti. S tem bi Nemčija dobila povod, da bi v obrambo nemške časti vdrla v Avstrijo in jo zasedla. Tako bi bili avstrijski nacisti z enim udomerom ubili kar tri muhe: osunnčili bi komuniste, spravili bi s sveta nepriljubljenega intriganta Papena in njegovega tajnika in omogočili bi 'anšlus'. Ta načrt je padel v vodo, ker je bil pravočasno odkrit. — Vendar je ravno to odkritje, ki je obremenjevalo tudi neke narodne nemške kroge, pospešilo nemško intervencijo v Avstriji. Tajnika Kettelerja so kmalu po "anšlusu" potegnili mrtvega iz Donave pri Hainburgu, samo Papen se je umaknil na svoje posestvo v Posarje.

Schuschniggov plebiscit je bil izdan nacistom. Schuschnigg je nameraval plebiscit za neodvisnost Avstrije izvesti kar moč hitro, da bi preprečil vmešavanje Nemčije. Plebiscit bi se bil imel vršiti v nedeljo, dne 13. marca. To je Schuschnigg objavil šele na zborovanju patriotske fronte v Innsbrucku, v sredo, dne 9. marca zvečer. Dunajskim nacistom pa je načrt o plebiscitu že v sredo dopolneno izdala neka tajnica ministra Zernatta, tako da so bili nacisti o plebiscitu prej obveščeni, kakor pa voditelji patriotske fronte.

Izleti avstrijskih delavcev v Nemčijo so ustavljeni, ker so vladajočemu sistemu več škodovali kakor koristili. Delavci so se s teh izletov vračali v Avstrijo iztrežnjeni. Nemški delavci jim na vprašanja sploh niso hoteli odgovorjati in so jih gledali neprijazno, če so dvigali roko in se nacistično ponášali. Večje število avstrijskih izletnikov je bilo že na izletu aretiranih. Izletniki, ki so po vrnitvi preveč prostodušno opisovali razmere v Nemčiji, so bili klicani na policijo in posvarjeni. Zaradi tega mnogi izletniki sploh niso hoteli pripovedovati, (cenzura črtala: "... kar so videli!") Neki izletnik je med štirimi očmi samo izjavil: "E-dino, kar vem, je to, da bomo doživeli še (cenzurirano: "strašne" stvari).

Pred nekaj dnevi sta zopet odšla iz Avstrije dva transporta konfinirancev, 900 oziroma 1400 oseb, in sicer na Gornje Frankovsko, kjer je koncentracijsko taborišče Dachau prenapolnjeno.

Razpuščena je bila SA napa-dalna standarta 18-IV na Dunaju. — Razpuščena je bila tudi skupina Hitlerjeve mladine v Payerbachu.

SA standarta (nacijski napa-dalni oddelek) št. 18 s sedežem v Deutschlandsbergu je bila razpuščena zaradi nepokorščine. En del moštva je bil prideljen SA standarti št. 47 v Leibnitzu.

Dunajski "Völk. Beobachter" se pritožuje, da je vse preveč ljudi, ki nečejo sodelovati pri izgraditvi nove Ostrmarke. Po dunajskih kavarnah da se vsako popoldne zbira družbe, ki zbijajo šale na račun nacionalsocialističnih dostojanstvenikov. Tudi gospodinjice da vzbujajo slabo voljo, ker na debelo nakupujejo in spravljajo mast, olje, riž, nudeljne in druga živila, ker se boje, da bo pozimi vsega primanjkovalo. Ne-ki nevesti so kupili kar 100 kg čokolade.

(Pripomba ured. "Proletarca": Gornje poročilo je ponatisnjeno iz mariborske "Delavske Politike". Pripombe cenzuriranim besedam smo napravili mi ker cenzor navadno tako nerodno opravi svoj posel, da lahko otrok vidi kot na dlan, kaj, oziroma katere besede so bile zaplenjene od cenzorja.)

Turčija in Jugoslavija — dva centra mednarodne politike

Važen dogodek v obrambi svetovnega miru je podpis francosko-turške prijateljske pogodbe. Dne 1. julija sta se Turčija in Francija sporazumeli glede Sandžaka. S tem sporazumom hočeta čuvati zunanjo in notranjo varnost Sandžaka. Turčija je sklenila pogodbe tudi z Irakom in Afganistanom. Ziveti pa želi v najboljših razmerah z mladimi arabskimi državami in Egiptom. Tako je postala Turčija, ki se obenem opira na zahodni demokraciji, važno središče zahodnoazijske politike.

Turčija ima v tem ozemlju isto vlogo, kakor Jugoslavija na Balkanu. Turčija je pa obenem članica balkanske zveze in Jugoslavija je članica male antante.

S temi zvezami je ustvarjena podlaga za politično in gospodarsko sodelovanje med jugovzhodno Evropo in bližnjo Azijo, ki se gospodarsko v marsičem dopolnjujeta, ki pa sta obenem politični faktor v vzhodnem delu Sredozemskega morja, na katerega se bo bodoči razvoj moral ozirati.

Avtarkija v Italiji se ni obnesla

Italija je hotela dvigniti svoje gospodarstvo s tem, da je zapirala meje tujim surovinam in blagu. To je, uvedla je strogo avtarkijo ali samogospodarstvo. Angleški list "Times" pravi, da je izkušnja, žal, večletna, pokazala, da Italija ne more živeti sama od sebe. Abesinija ni prinesla kaj prida. Zaradi svoje avtarkije je izgubila tudi svoje trge, kar je naravno. Če ti ne kupuješ pri meni, tudi jaz ne bom kupoval pri tebi. Tak je trgovski svet. Pasiva v italijanski trgovinski bilanci zaraditega bolj in bolj narašča.

Duče se sramuje svojih let

Rim. — Dne 29. julija je diktator Mussolini prekoračil pet in petdeset letni mejnik svoje-ga življenja, toda italijanski tisk tega ni smel niti omeniti, kakor da je Mussolinija sram svojih let. Po Mussolinijevem naziranju namreč fašizem predstavlja posebejno mladost in ker Mussolini predstavlja fašizem, se pač ne sme omenjati, da je prav za prav že precej v letih...

Na račun Bostona

Pred kratkim so igrali v mestu Cohasset, Mass., neko igro ameriškega pisatelja Sinclair Lewisa, ki je tudi nastopil v eni izmed vlog. Lewis je ob tej priliki izrekel nekaj trpkih na račun mesta Boston, ki se postavlja s svojo kulturnostjo in važno vlogo v ameriški zgodovini, nima pa niti enega poštenega gledališča, da morajo hoditi Bostončani k predstavam drugam. "Mi pripovedujemo," je dejal Lewis, "da smo na višji stopnji kot evropske fašistične dežele ali komunistična Rusija, istočasno pa imamo mesta kakor Boston, ki so brez gledališča, katera so eden najvidnejših znakov kulture in civiliziranega življenja."

Lojalisti napredujejo

Španske vladne čete so zadnji teden močno napredovale v teruškem sektorju in vladna poročila pravijo, da lojalisti že ogrožajo središče rebelne armade, ki je prodrla do Sredozemskega morja. Rebelne izgube so bile zelo velike zadnja dva tedna in gen. Franco ni v majhnih škripcih.

IZ UPRAVNIŠTVA

Popravek. — V VII. izkazu prispěvkov Tiskovnega fonda Proletarca iz Milwaukee, Wis., bi se imelo pravilno glasiti sledeče: Klub št. 37 in 180 JSZ, od prebitka prvomajske proslave, \$19.97. Ker sta oba kluba sodelovala pri proslavi, je pravilno, da sta tudi oba zabeležena. Prizadete prosimo, da nam pomoto oprostite.

Ne stori tega danes, česar bi se moral jutri sramovati. — Pregovor.

O ženski klepetavosti

Zabukovca, Slovenija. — Ker je že obče mnenje takšno, da so ženske nagnjene h klepetavosti, sem si za očitek poizkusila predočiti. Zdi se mi, da že radi same razlike med moškimi in ženskimi glasom izgleda, da ženske več govore kakor moški. Če opazujemo, recimo, skupino moških in skupino žensk, je skupina žensk bolj živahna in glasna kakor skupina moških, ki s svojim debelim mramorom skoraj neopazno mrmra, med tem ko za celo oktavo višji ženski glas vse močneje udarja na ušesa. Prav tako se pri tamburaški godbi njen najmarjši sestavni del, bisernica, najbolje čuje. Tudi pri pevskem zboru, ki šteje kakih 30 pevcev, zadostujejo samo 3 ali 4 dobri prvi tenoristi.

Drugi vzrok se mi zdi, je njena prevelika povezanost z gospodinjiskim delom in domom, v katerem nima nikakega razmaha. Zato komaj čaka, da se snide s prijateljico in se v živahnem razgovoru otrese mučne vsakdanjosti. Tu so v veliki meri krivi tudi moški sami, ki trdijo, da spada ženska samo k stidljiviku in se celo boji, da bi si razširjala obzorje, ako bi se udeleževala kakšnih kulturnih prireditev. Za žensko je škoda časa.

Veliko se govori tudi o ženski radovednosti, vendar je radovednost dobra lastnost. Brez nje bi danes ne bili na takšni kulturni stopnji, kakor smo. Zato priporočam vsem zabavljajem, naj raje pomagajo ženskam vse te izredne lastnosti, če res obstojajo, izkoristiti in usmeriti tako, da bodo koristile družbi in splošnosti.

Članica "Vzajemnosti"

Japonska ofenziva se krha

Velika ofenziva proti Hankowu, ki so jo podvzeli Japonci pred tedni, se nahaja v očitnem zastoju. Kitajci so se dobro utrdili na svoji novi bejni črti, kjer uspešno ustavljajo mikadove čete. Kitajcem pomaga tudi reka Janzce, ki je zelo narasla in prepodila Japonce iz obrežnih krajev.

Posojilo Bolgarski

Francozi in Angleži so dovolili Bolgarski veliko posojilo v vsoti 375 milijonov frankov, ki ga bo izplačal neki angleško-francoski bančni koncern. Posojilo je političnega značaja — da se naveže Bolgarsko na zapadne velesile. Večji del tega posojila pojde za oboroževanje, ostanek pa za javna dela.

Ali je to znak politične zrelosti?

V Ameriki se časih dogajajo stvari, ki zgovorno pričajo o vsem, le o politični zrelosti (ali obče odraslosti) ljudi ne. Tako je bil pred kratkim v Texasu nominiran za gubernerja na demokratski listi človek, katerega edina politična karta je bila njegova godba, ki jo je vlačil po deželi. Takisto s pomočjo godbe in petja je dobil demokratsko nominacijo za gubernerja v Tennesseeju neki Prentice Cooper. Komedijanti zmagujejo! Ampak za razodnost volilcev to ni noben kompliment.

\$30 na teden

Californijski demokrati bodo v primarnih volitvah odločili o načrtu starostne pokojnine, ki določa \$30 tedenske pokojnine, izplačane s posebnimi pokojninskimi certifikati po \$1. Načrt priporoča demokratski gubernerski aspirant John F. Dockweiler. Tudi Townsendov načrt je prišel iz Californije oziroma ga je on prinesel od tam.

Sila domišljije

Neki živčni zdravnik na Angleškem je naredil zanimiv poizkus s tremi možmi. Povprečno je vsak izmed njih lahko dvignil 101 funt. Nato jih je hipnotiziral in jim sugeriral, da so slabi in njih moč ničevna. Ni hče ni mogel dvigniti več ko 29 funtov. Pozneje jim je zopet v hipnozi sugeriral, da so navadno močni in tedaj je bila povprečna teža, ki so jo dvignili, 142 funtov.

Če hoče kdo sam biti hlapec, mu ni zameriti, druge tlačiti v hlapčevstvo je pa podlost, katere ni nikomur treba prenašati.

Imenik zastopnikov Proletarca

Kdor želi prevzeti zastopstvo za nabiranje naročnikov Proletarca, prodajati Am. družinski koledar brošure in knjige, naj piše upravništvo, ki bo poslalo potrebne listine in informacije. Na tu priobčne zastopnike apeliramo, naj skušajo ob vsaki ugodni priliki pridobivati naročnike temu listu. Pravzaprav je dolžnost vsakega slovenskega zavednega delavca agitirati za svoje glasilo Proletarac.

Ako je ime kakega zastopnika v sledečem seznamu izpuščeno, naj nam sporoči pa bomo imenik radevolje popravili.

- CALIFORNIA.**
Fontana: Anton Blasich.
Oakland: Anton Tomšič.
Los Angeles: Frank Novak.
San Francisco: A. Leksan.
- COLORADO.**
Crested Butte: Ant. Slobodnik.
Pueblo: Fr. Boltezar.
Walsenburg in okolica: Frank L. Tomšič.
- ILLINOIS.**
Chicago: Frank Benčina, Frank Bizjak, Joseph Drasler, Joseph Oblak, Chas. Pogorelec, Peter Verhovnik in Frank Zaitz.
Cicero-Berwyn: Frank Podlipec in Kristina Turpin.
La Salle: Frank Martinjak, Frank Karun in John Stroll.
Oglesby: Anton Udovch.
Springfield: Joseph Ovca, John Goršek in Anton Per.
Virden: Fr. Hlrsch.
Waukegan/No. Chicago: Martin Judnich.
- INDIANA.**
Clinton: Ignac Spendal.
Indianapolis: Anton Ivančič.
- KANSAS.**
Arma: Anton Sular.
West Mineral: John Marolt.
- MICHIGAN.**
Detroit: John Zornik.
- MINNESOTA.**
Buhl: Max Martz.
Chisholm: Frank Klun.
Duluth: John Kobi.
Ely: John Teran.
- MONTANA.**
Butte: Frank Jeniker.
East Helena: Joseph Mihelich.
Klein: Peter Yellar.
Red Lodge: K. Erzožnik.
- NEW JERSEY.**
Elizabeth: Andrew Spigar.

Kdo ne sme gojiti gimnastike?

Pljučnobilni naj je raje ne goje, če se pa le urijo, naj bodo izredno pazljivi in naj se točno ravnajo po zdravnikovih navodilih: stare, zapenene kaverne se namreč lahko ponovno odpro, kar lahko vodi k nenadnemu krvnemu udoru. Tudi na srcu bolni ne smejo gojiti to pagono le po zdravnikovih navodilih. Slabotnejše osebe, ki že v delavnici delajo preko svojih moči, naj se raje odpočijejo ter naj si poiščejo miru ter primernejšega razvedrila v krajih z milim podnebjem, lahko se tudi primerno sočijejo ter kopajo, glavno pa je, da se priuče globokemu dihanju. Sport in gimnastika sta krasni in priporočljivi panogi — za zdrave ljudi! Prekomerno treniranih sportnikov, ki so svoja telesa izžepali in si že v mladih letih nakopali srčno hibo, imamo dovolj!

Resnična zgodba

V neki kitajski slaščičarni so sedeli trije otroci. Njihove bistre oči so sledile mačici, s katero so se igrali. Morali bi biti v šoli, toda šole so sedaj zaprte. — Vrata so se odprla in vstopil je japonski vojak. Trgovec ga je gledal s strahom. Ko je vojak opazil otroke, se je obrnil k njim in začuden oče je videl, da ima solze v očeh. Prijel je enega otroka za roko in dejal: "Tudi jaz imam otroke doma. Nisem se hotel bojevati proti Kitajcem. Domov hočem k svojim otrokom." Potem se je obrnil k očetu: "Trgovec sem kakor vi. Tri mesece moram ženo nositi puško proti Kitajcem. Jaz ljubim mir. Ne maram se bojevati." In hitro kolikor je mogel, je zapustil trgovino.

Zivljenje ni tako krsko, da ne bi bilo časa za aljudnost. — Emerson.

DR. F. PAULICH
ZOBOZDRAVNIK
Ordinira vsak dan razen srede od 8. urejutro do 9. zvečer.
V nedeljo po dogovoru.
PHONE: CICERO 613
2125 SO. 52ND STREET
CICERO, ILL.

BARETINCIG & SON
POGREBNI ZAVOD
Tel. 1475
424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

FENCLE'S
RESTAVRACIJA IN
KAVARNA
2609 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.
Tel. Crawford 1382
Pristna in okusna domača jedila
Cene zmerno. Postreba točna.

MILLER'S CAFE
5205 St. Clair Ave., Cleveland, O.
Fino pivo, vino in žganje. Vsa pe-
tek ribja večerja, ob sobotah ko-
košja. — Fina postrežba.
Dobra godba.

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN AND
SURGEON
OFFICE HOURS:
2:00—4:00; 7:00—8:30 Daily
At 3724 W. 26th Street
Tel. Crawford 2212
At 1858 W. Cermak Rd.
4:30—6:00 p. m. Daily
Tel. Canal 1100
Wednesday and Sunday by
appointments only
Residence Tel.: Crawford 8440
If no answer—Call
Austin 5700

RESOLUTION ON SOCIALIST UNITY

The Socialist Party of Illinois in its regular annual convention meeting in Chicago, July 30-31, expressed its approval of the editorial carried in the July 30 issue of the Socialist Call on Socialist Unity.

Socialists always believe in the broadest unity of workers and consistently have sought ways and means whereby unity could be preserved in Socialist ranks. Events in recent years demonstrate with tremendous force and logic that Socialist unity in the United States is imperative and a necessity. The steady encroachments of fascism, the danger of war, the attacks of reactionary capitalist forces upon civil liberties, and the division within the organized labor movement point to the need of Socialist unity. The treachery of the Communist Party in its opportunist policy of supporting capitalist politicians and of defaming the true principles of Socialism, the confusion which this organization has brought about within the ranks of labor, and its systematic campaign of strangling the true progressive labor movement, is further evidence of the need of the strongest possible front of Socialist forces.

We welcome the action of the National Committee of the Socialist Party in taking the initiative in approaching the Social Democratic Federation on the specific question of immediate unity discussion between the Socialist Party's representatives and those of the SDF. Whatever the outcome of the preliminary conferences, we urge that the deliberations immediately will achieve an understanding and agreement for joint action on such pressing issues as trade union unity, unemployment, civil liberties, and whatever political issues are mutually consistent with the principles of both our party and the Federation.

In the task of consolidating Socialist forces in the common struggle, Socialists of Illinois pledge their full moral and physical support.

PUBLIC SHOULD BALK MEDICS' DICTATION

Prepaid group medical service got another jolt recently from the reactionary American Medical association.

The association has issued an edict that any hospital which accepts patients of doctors giving this kind of service shall be stricken from the association's register and removed from the accredited interne list.

For some time Mount Sinai hospital has been the only large hospital in Milwaukee which has kept its doors open to physicians of the Milwaukee Medical Center, and now this hospital bows to the association's threat. Henceforth, unless something is done to change the situation, physicians who accept work in accordance with a prepaid group plan will have no hospital facilities available here.

Group medical service is a plan whereby a man, by paying a small, regular monthly fee, can assure himself and his family medical and hospital attention as may be needed. It is a form of insurance and a legitimate one. It is the only way by which persons of limited means may assure themselves of adequate medical care without accepting charity.

The Medical association has set out with all its power to stifle this natural social development in medical practice. It has expelled doctors who attempt it. Unable to deprive them of their license to practice, however, it seeks to accomplish the same end by shutting the hospitals to them and their patients. Whether this plan will be successful depends on just one thing.

Is the public going to stand for it?

Let's see what can be done if the public decides to accept the association's challenge.

For one thing, it must be remembered that hospitals, while technically private institutions, enjoy many privileges accorded them because of the semi-public nature of their functions. For instance they pay no property taxes. They make periodic appeals for public help and the state and federal governments waive income levies on the resulting donations. They receive frequent bequests on which no inheritance taxes are collected.

It may properly be argued that a hospital which discriminates against physicians engaged in group medical practice has taken an action so adverse to the public interest that it ought to pay its taxes like any other private institution. A state law to this effect, if passed at the next session of the legislature, would bring Milwaukee hospitals to time in a hurry, and it is difficult to see what the American Medical association could do about it.

Such a law could be passed by an overwhelming majority in spite of frantic lobbying by the association if a determined effort were made by those who believe in the theory of group medicine. It would be a drastic step but less drastic than the steps taken by the association to stamp out a movement which promises to give those of moderate means the adequate medical service which the association, with all its ethics, has failed to provide.

—The New Milwaukee Leader.

Farm Problems Not Yet Satisfied

Special legislation for the farmers had its inception in the twenties. As long ago as 1926 the McNary-Haugen bill, designed to aid the farmers, was defeated in both senate and house.

The demand for such legislation was made soon after the farmers' deflation started in 1920 and 1921—for the farmers' depression began seven or eight years before the orthodox industrial depression of 1929 came.

The farmers had been induced to raise a great deal of extra produce during the war years. This boomed up farm produce prices and also caused the price of land to skyrocket. The farmers, not realizing that the bottom would drop out after the war was over, went in for land speculation, buying all the land they could swing, at excessive prices, and mortgaging it to the limit so as to buy more.

The fictitious values lasted for some time after the war, held up by speculation; but when the prices of boom products began to go down, the land boom was punctured. Large numbers of farmers found themselves in possession of land which they could not sell for enough to pay the mortgages. The country banks, which had loaned money on the basis of the speculative prices, were dragged into the maelstrom of disaster and failed by the hundreds.

In their despair the farmers turned to congress for relief. A bill was passed, in the Hoover administration, the federal farm board was launched, and about half a million dollars were spent, without having much effect. Both of the Roosevelt administrations have also wrestled with the problem.

The original argument made by the farmers for special legislation in their behalf—an argument stressed by Smith W. Brookhart when he was in the senate—was that the farmers were entitled to the same protection which was given to the manufacturers through the protective tariff. Congress could have met the argument by repealing the protective tariff, but it would not do that; it decided to pass special laws for the farmers instead. These successive laws have done some good but have not been satisfactory, and the end is not yet.

—The New Milwaukee Leader.

"Ill fares the land, to bitter ills a prey, where wealth accumulates and men decay," wrote the poet Goldsmith. We have permitted wealth to accumulate at the expense of human values.

"If China cannot erase all traces of her humiliations and punish the aggressors, then for the individual Chinese life will be death and the fate of the nation akin to extinction."

—Gen. Chiang Kai-shek.

It takes years of practice before a ski-jumper stops looking like someone being thrown out of a saloon.

My way of joking is to tell the truth. It's the funniest joke in the world. — Shaw.

Portuguese are estimated to dominate the population of Brazil.

Lake County Labor Body Supports Labor Party In Illinois

CHICAGO, ILL.—The Lake County Central Labor Council at Waukegan, Illinois recently voted affiliation to, and support of the Illinois Labor Party for 1938, according to George A. Meade, of the Brotherhood of Locomotive Firemen and Enginemen, and Secretary of the Illinois Labor Party.

The Socialist Party of Illinois will not merge and fuse with the Labor Party, but will maintain its own organization for educational and propaganda purposes against the possibility of their being no Labor presidential candidate in 1940, but will cede its position on the ballot and its endorsement to the Illinois Labor Party, after more than 40 years continuous appearance on the ballot in Illinois at state elections.

How much the Socialist Party will gain or lose by this remains to be seen. The same action in other states, New York particularly, led to an unhappy ending.

Japan and Russia Are Playing With Fire

Something is happening on the border between Manchukuo and Russia. There are meager reports of fighting between Russian and Japanese troops over disputes as to the exact border line.

It seems probable that there is something more than a mere border dispute back to these occurrences. Several theories are advanced. One is that the Japanese are trying out Russia, to discover whether or not it is safe to remove Japanese troops from Manchukuo to China where they are badly needed in the Japanese raid upon that country. Another theory is that Russia is making trouble on the border in order to prevent Japan from removing troops from Manchukuo to China. Still another theory is that the Japanese troops in Manchukuo do not want to be sent to China and are therefore stirring up some trouble on the border in order to keep from being sent South. And yet another theory is that Russia has selected this time for a war with Japan because that country already has a war with China on its hands.

Whatever the cause, these countries are playing with fire that might spread. Should a war between Japan and Russia ensue, Germany might attack Russia from the West. That probably would mean the entrance of England and France into the fray, and the next world war would be started.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

—The New Milwaukee Leader.

WORLD AID MUST KEEP PACE WITH NEW LOYALIST DRIVE

(From the New Leader)

By successfully driving across the Ebro River, capturing ten villages, seven important hill positions and taking 3,000 prisoners during their 17-mile fighting march into rebel territory along a 93-mile front, the Loyalists have smashed the myth that their defeat is only a matter of months.

Not only did the forces fighting for the Republic and its inherent democracy prove to the world that the Spanish Government is still out to win, but the new offensive, which at the time this is being written may have rolled over the strategic rebel stronghold of Gades, is definite evidence that the Loyalists have the man-power, the military skill, the leadership, and the morale to smash a combined Nazi, Fascist, Moorish invasion of their country—if only they had the guns with which to fight.

At one spot, during the height of the gory battle, after the government militia had silenced Italian field batteries, machine gun nests and snipers, 42 Italian and German planes swung over the Loyalists, dropping tons of high explosive bombs, many made in America, and strafing tired government soldiers, while the meager Loyalist fleet was elsewhere trying to cover three fronts at once.

But the bombardment failed to stop that powerful government advance. Nothing could stop those 90,000 men—singing, swearing, fighting—until blown to bits or safe in erstwhile enemy trenches they had crossed the Ebro.

The Merry-Go-Round Goes 'Round and 'Round

We are now told that President Roosevelt is studying plans to increase the price level and thus lift the nation out of a slump.

There is a familiar ring to that report which all adult Americans should recognize. In fact, it sounds exactly like the things we used to hear back in the days of the late lamented Blue Eagle. The impression we gather is that the administration has "run out of soap," as they say in the print shop, and is repeating its old tricks all over again.

We greeted the first attempt to raise the price level with the reflection that we could not understand how higher prices would enable the people of America to buy more of the goods which industry can produce. For that matter, we pointed out, even lower prices wouldn't help very much so long as a large portion of our population was receiving nothing more than a bread-and-bans income.

Events proved that we were right the first time higher prices were tried, and for that reason we are more confident in our assertion now than we were then.

What is needed is not higher prices but more purchasing power. The only thing which will bring prosperity to

Weary men in other lines, further east, cheered by news from the Ebro front, held fast and stalemated another Italian drive on Valencia.

If those shell-torn men in Spain's bloody trenches can reform their lines and stop powerful, well trained, well fed, well equipped Fascist troops, Labor and Socialist ranks in the United States and every other free nation can organize new fund drives to feed Loyalist Spain, to send vital medicine, bandages, ambulances, doctors and nurses.

This is an important political year. There are Congressional and Senatorial campaigns in every state in the country. Pressure must be brought on those seeking office to pledge themselves to lift the embargo on the Spanish government, so that it can buy not only the munitions and anti-aircraft guns to protect its women and children, who are being massacred every day in the open cities by Fascist bombers, but also to permit the constitutional government of Spain, the government the people voted for, and are now starving and fighting to death for, to buy in the United States tanks, bombing planes, big guns and other weapons necessary to win the war for world democracy.

HELP NOW!

Your money, your energy is needed now, by the Spanish women and their youngsters, by the Loyalist government, by whatever civilization and culture is still left in this Nazi and Fascist-laden world.

the people of America (and prosperity for the people is all that's worth bothering about) is a system under which the wealth of the nation will belong to the people who produce it.

To make the products of industry the property of the people will require a Socialist system. And, since Mr. Roosevelt sees no virtue in a prosperity which does not permit his class to exploit the working class, he simply won't accept Socialism as an issue. What is suggested now is the second turn of the same old merry-go-round. Relief and regimentation is still the utmost that millions of workers can expect until a real change in the purpose of industry is made.

—The Reading Labor Advocate.

Visitors

Stopping at the S. L. Center last week on their way back home from a visit to Kansas, Missouri were: Michael and Violet Fuchec, Louis Ursic and John Buseja from Cleveland, Ohio. Michael is a long-standing subscriber of Proletarec. They were all very favorably impressed with our Center.

Business Improving! Careful Answers by Economic Experts — Some Say Yes, Others No and a Few Maybe. —Headline.

Ho-hum—we knew it all the time.

THE DOCTOR SPEAKS

By LOGAN CLENDENING, M. D.

The post-meridian atmosphere on the porches of summer hotels is likely to be filled with lengthy discussions of high blood pressure. The occupants of the rockers, ceaselessly rocking back and forth, whisper that the gentleman with the cane is here on account of the fact that he has just learned he has high blood pressure. And naturally he is in a very depressed state of mind and has almost forgotten to get angry at the income tax.

Then the blow may fall upon anyone else on the porch, and through a casual visit to the doctor one discovers that he or she, too, has blood pressure.

Sometimes one feels that doctors ought to stop telling people about their blood pressure, for the average person takes such a serious view of it. The word "high pressure" sounds as if you were sitting on the valve of a steam boiler which might blow up any time. Doctors often forget to explain that they do not take such a serious view of the matter.

Not a Fixed Thing

Blood pressure is not a fixed thing. It varies and changes from time to time, especially from emotion.

These emotional factors in causing a rise of blood pressure may be transitory. A good example of emotions

temporarily influencing blood pressure is seen in the practical workings of the lie detector. The whole point of the test is that blood pressure changes with the emotional content of the conversation and the questions asked.

According to the studies of Mueller, the day and night fluctuations in people with high blood pressure follow the same pattern as normal individuals. He believes that emotional stimuli affect those with essential high pressure with extreme reactions, whereas in normal persons there would be only mild reactions.

More Harm Than Good

There are, however, many cases where blood pressure has continued on a high level due entirely to emotional stress. Thus a typical case related to Wolfe is of a young man who had a blood pressure continuously over 160 (diastolic 100). He was found to have a definite psychic disturbance, with fears and an anxiety neurosis. After three months of treatment, purely psychologic in character, his pressure went down to 130 (diastolic 85) and remained there.

I agree with Menninger that the attempts to treat high blood pressure with a rest cure—prohibiting golf, walking or work at the office—the only forms of relaxation to which they have access—are liable to cause more damage than cure.

INTO THE LAND OF 10,000 LAKES

By JOSEPH DRASLER

(Continued from last week)

Tourist guides speak in glowing terms of the crystal clear lakes in the border wilderness of Minnesota, which they are not. The water in both rivers and lakes is all of a brown, brackish color sparkling like gold in the sun.

Lakes that are crystal clear in the full sense that term conveys, are to be found in that well known sportsmen's paradise, Pennsylvania.

Amazing but true, there you can see the sandy white lake bottom at a depth of twelve feet, whereas, in Minnesota, it's hard to see through a depth of even three feet of water.

In Minnesota forests that hold a wonderful variety of wild life: where the monarch of American animals, the Moose, still holds sway; where the deer presents a frequent flash of orange against the green background; and where the black bear often shuffles along the shore or trail within sight—there are, much to the satisfaction of everyone, no poisonous snakes or plants. The rattle snake and black snake, two poisonous fellows usually found in rocky mountainous country are absent here due probably to the severe winters.

When we speak of the rattler and black snake at the same time we do not wish to create the impression that the two live together. Tho they are both generally found inhabiting the same regions, the same climate and even the same neighborhood, they live very much apart from each other and will fight to a finish upon their first meeting.

The rattler, of course, is so named because of the rattles he carries on his tail, always rattling them before striking.

Which reminds me of stories related by my Dad of his experiences on the coffee plantations in Brazil where the rattlers were as plentiful as stones and as thick as your arm.

The only tool employed in cultivating the coffee plants was the hoc which the workers carried with them everywhere during their working hours. When they met a rattler, which was quite often, down came the hoc, and, presto! Two pieces of snake were presently squirming in the dust.

The Italian laborers would immediately pounce upon the tail piece, tear off the rattles and pocket them to be used later in preparing what was supposed to be a wonderful cure-all medicine.

Too obvious to be overlooked, is the fact that in ever-increasing numbers the women folks are invading sport fields once considered limited strictly for men, he-men. Among the disciples of Izak Walton, at one time women were as unusual and out of place as snow in Chicago in the summer time.

I, for one, am glad to welcome the change. More power to them and may they drink deep of this cup of wholesome pleasure and enjoyment.

Long-distance, accurate, perfect casting—a most beautiful sight—was in evidence along the shores of White Iron Lake each evening with the women folks doing the casting. Many of them executing casts that made me envious.

Torn, mangled and spilled by one of the treble hooks on my lure, the otherwise beautiful eye of a wall-eyed pike presented a rather sad and unpleasant sight; I thought, politely informing the women companion in our fishing party to that effect believing that she would spare herself the unpleasant sight while I removed the hook. But, proof that she could "take it," she said, "Oh, that's nothing, we're on a fishing trip."

I don't know but often wonder how the same party would react to the following which I consider, from a

long and varied experience afield, to be the very saddest sight I or any other follower of gun and rod have ever witnessed.

It takes a cruel hearted human to pull a trigger on Nature's most graceful creation, the prettiest animal on four feet, the deer. But, to hear it bawl when dying and see the beauty of its large eyes erased by the glassy green of death, which means that life is gone—that's a terrible sight, one that makes the sportsman stop and think and even hate himself for his cruelty.

Despite this we still go out and repeat the same dastardly act.

As rare as the proverbial Dodo bird is the fruit tree of any kind in Minnesota. Miles and miles of thrillingly beautiful country but carry a fruit tree. So lavish in some respects, Nature here was extremely thrifty.

The more I see of Slovene towns clinging to rocky mountain sides the more I am tempted to comment upon it. Forest City, Gowanda, Johnstown, the Slovene towns around Pittsburgh, Pa., and now Duluth, Virginia, Eveleth, and Ely, plus so many others everlastingly hung up somewhere on a mountain cliff. Demonstrating the strength of tradition, I suppose. But, capping the climax is Duluth. For a record high cliff perch, Duluth surely takes the cake. How the dickens do people get around or even from their homes down the countless flights of stairs to the highway without breaking their necks in the wintertime when everything is frozen and icy, I wonder, as many others do.

Ely, Gateway to the Superior National Forest and the vast Canadian wilderness which adjoins it, we find, again, perched on a steep hillside. A clean, well-kept community, Ely, considered the "going in point" into this great northland wilderness, this six million acres of pine forest and sparkling water which lies in the heart of North America, holds the unique distinction of being one of the last real "Frontier" towns in these United States.

A majority of the population, Slovene; the main industry, iron ore mining; the mines working on an average of three days out of each week; Ely is the main city on the Great Iron Range into which so many of our people migrated from across the ocean to take up that hardest form of labor—mining iron ore.

The same is true of Virginia, Aurora and the smaller settlements in which Slovenes live and work on the Iron Range.

Wonderful country, I'll repeat again, every bit of it.

For complete relaxation and peace of both body and soul, go west, folks, away from the hustle and bustle of this gone-mad city life. Upon your return you, too, will say with me:

"Now, three weeks after my return from that happy sojourn;

My heart is still on the roam

Stubbornly refusing to come back home."

Your English

Poetess, Authoress, Negress, Toastmistress, Chairwoman—There is no excuse for the "ess" ending on the foregoing words. A poet is one who composes poetry. The term includes both male and female. The same is true of author, toastmaster, Negro, and chairman. Webster's dictionary admits the usage of "poetess" and "toastmistress" but does not recognize "Negress" and "chairwoman." "Negro woman" is better form than "Negress."

THE SWEAT SHOP

Girls, women, youth, all are drawn into the maw of the sweat shop. Starvation wages, long hours, unsanitary conditions for the workers; top-notch salaries, leisure time, and luxuries of every unheard of description under the sun, for the industrialists. Such are the fruits of capitalism.